

accountant^{.nl}

Trends in accountancy 2013

Colofon

Trends in accountancy 2013 is een uitgave van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA)

NBA

Antonio Vivaldistraat 2-8
Postbus 7984, 1008 AD Amsterdam
Telefoon: 020 301 03 01
E-mail: nba@nba.nl
Internet: www.nba.nl

Redactie

Redactie Accountant/Accountant.nl
Telefoon: 020 301 03 68
E-mail: redactie@accountant.nl
Internet: www.accountant.nl

Advertentie-acquisitie

Elma Media
Keizelbos 1, 1721 PJ Broek op Langedijk
Postbus 18, 1720 AA Broek op Langedijk
Telefoon: 0226 33 16 00
E-mail: info@elma.nl
Internet: www.elma.nl

Grafische verzorging

Madeggs

Deze publicatie is met de grootst mogelijke zorg samengesteld. Voor eventuele onjuistheden in de tekst zijn NBA en Elma Media niet aansprakelijk. Niets uit deze uitgave mag, op welke wijze dan ook, worden veelevoudigd zonder voorafgaande toestemming van de NBA en Elma Media.

Controleaanpak uit het boekje

Wilt u zien hoe u de standaardkwaliteit van de controleaanpak op uw kantoor naar een nieuw niveau brengt? Kijk dan eens naar CaseWare Controle Manager, de controle- en dossiersoftware van CaseWare Nederland. U combineert de actuele vak-inhoudelijke content van uw kantoor- of beroepsorganisatie op een eenvoudige wijze met uw eigen kantoorstandaard. En u benut de ruimte voor branche- en klantspecifieke toepassingen. U heeft de zekerheid dat controleopdrachten op uw kantoor altijd zorgvuldig, efficiënt en op maat worden uitgevoerd. Voor een aanpak 'uit het boekje' kijkt u op www.caseware.nl. De bal ligt nu bij u.

CaseWare Nederland bv Amersfoortseweg 15F Apeldoorn Tel: +31(0)55-368 10 50

www.caseware.nl

**BEYOND
THE BALANCE**

Voorwoord

Meten is weten. Die wijsheid is niet altijd van toepassing, maar dat cijfers een belangrijk hulpmiddel zijn bij het in kaart brengen en beoordelen van ontwikkelingen, zullen weinigen bestrijden. Zeker accountants niet.

De reeks Trends in accountancy biedt al jaren een handzaam overzicht van de belangrijkste informatie over het vak en de branche. Met gegevens over omzetten, beloningen, kantooromvang en andere zaken.

Deze editie 2013 - voor het eerst alleen digitaal beschikbaar - is nog meer dan voorheen gericht op 'harde' cijfers en gegevens.

We hopen met deze publicatie een nuttige bijdrage te leveren aan inzicht in een sector in beweging.

Redactie Accountant/Accountant.nl

Inhoudsopgave

01 Omzetontwikkeling accountantskantoren	7
UITGELICHT: Wat wil de (mkb-)klant?	10
02 Top 30 Accountantskantoren 2013	13
UITGELICHT: Grote kantoren zetten in op advies	14
03 Fusies en overnames van accountantskantoren	20
UITGELICHT: SBR/XBRL	22
04 Accountantskantoren: omzetontwikkeling en personeel wereldwijd	27
05 Wettelijke controles	29
UITGELICHT: Accountantskantoren in de zorg	30
06 Verplichte roulatie en accountantswissel	33
07 Top accountants in business 2013	34
08 Ledenaantallen	42
09 Beloningsonderzoek 2013: crisis verdiept	46
10 Praktijkopleiding	51
UITGELICHT: Tevredenheid aansluiting praktijkopleiding op beroepspraktijk	51
11 Onrechtmatig titelgebruik	54

12 Klachtencommissie NBA	56
13 Tuchtrect	58
14 Wwft-meldingen	61

01 Omzetontwikkeling accountantskantoren

De markt voor accountantsdiensten krimpt al jaren, als gevolg van de economische crisis, maar ook door structurele factoren, zoals de teruglopende markt voor administratief en samenstelwerk.

Dat de omzetzak nog relatief beperkt bleef tot 3 procent, is louter te danken aan tariefstijgingen. Het volume aan werk lag naar schatting eind 2012 6,5 procent lager dan in 2009, meldt ING Economisch Bureau in zijn sectorvisie accountantskantoren van oktober 2013. Ook voor 2014 verwacht ING een blijvende krimp van omzet.

De Rabobank verwacht volgend jaar evenmin verbetering, blijkt uit de sector update Accountancy van september 2013. Daar is de crisis voor een groot deel debet aan: nu de economische groei is weggefallen, staat de omzet van de samenstelpraktijk onder druk doordat branchevreemde partijen zich op de markt voor boekhouden en samenstellen begeven.

De mogelijkheden om te snijden in de kosten zijn beperkt: een groot deel van de kosten van een accountantskantoor is niet flexibel.

Advies

Ook advieswerk, dat steeds vaker als alternatieve dienstverlening wordt aangeboden, biedt nog weinig soelaas. Accountants hebben weliswaar het voordeel dat ze via de audit een natuurlijke toegang hebben tot bedrijven, maar ze moeten concurreren met partijen die meer kennis over en ervaring met adviseren hebben.

De vraag is of de gemiddelde accountant op dit moment voldoende is toegerust om de adviesmarkt succesvol te betreden. Adviseurs moeten cijfers proactief duiden, terwijl de natuurlijke habitat van de accountant traditioneel ligt in uitspraken over het verleden. Bovendien realiseren accountants zich onvoldoende dat lang niet elk mkb-bedrijf op advies zit te wachten, stelt de Rabobank. Dat de kleine(re) kantoren het aandeel advies in de omzet nog niet weten te verhogen blijkt uit twee in november 2013 verschenen onderzoeken. De samenstelling van de omzet van kantoren die deelnamen aan de benchmark accountancy van Full Finance en Novak verschilde in 2012 nauwelijks met die van het jaar daarvoor. Ook bij deelnemers aan een onder-

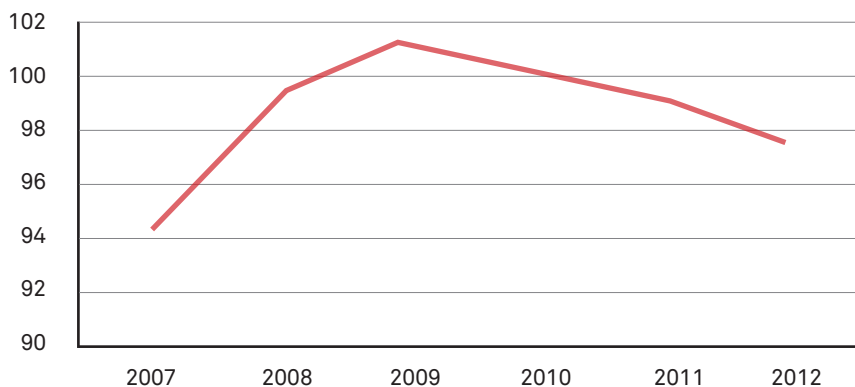
zoek van NOAB, Fiscount en Auxilium is van vervanging van omzet uit administratieve dienstverlening door inkomsten uit advieswerk nog geen sprake. Toch rijst uit onderzoek van SRA een minder somber beeld op voor de kansen die advies biedt: mkb-ondernemers zien hun accountant vooral als adviseur en zijn ook bereid om voor advisering te betalen (zie hoofdstuk 2 'Wat wil de (mkb-)klant?').

Andere verdienmodellen

Ook uit het rapport van de Rabobank blijkt dat accountants zich moeten bezinnen op nieuwe verdienmodellen. Dat vraagt om een kritische blik op de eigen dienstverlening en de mogelijkheden. Kantoren moeten zowel hun klantportefeuilles als hun personeelsbestanden tegen het licht houden om na te gaan waar en hoe zij het beste kunnen investeren: in personeel of in ict.

Kantoren uit de top dertig hebben de omslag op de markt wel gemaakt. Vanwege hun omvang drukken investeringen relatief minder zwaar op de organisatie. De grote kantoren profiteren ook van hun internationale klanten. Maar kleinere kantoren hebben het vaak moeilijker met aanpassingen. Ondanks de noodzaak daartoe is de veranderingsbereidheid soms opvallend laag, constateren analisten: mkb-kantoren die het nut van klantinventarisaties niet zien of willen vasthouden aan het oude verdienmodel van uurtje factuurtje. Alleen als de klant er speciaal om vraagt, wordt nagedacht over alternatieven, zoals abonnementsvormen. Een dergelijke reactieve houding is geen uitzondering.

Accountancy, administratie e.d. (omzetontwikkeling, index 2010 = 100)

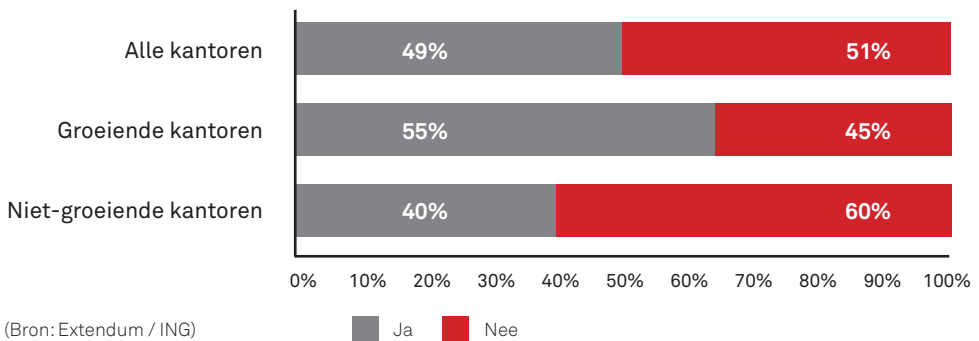
(Bron: CBS)

Groeiërs

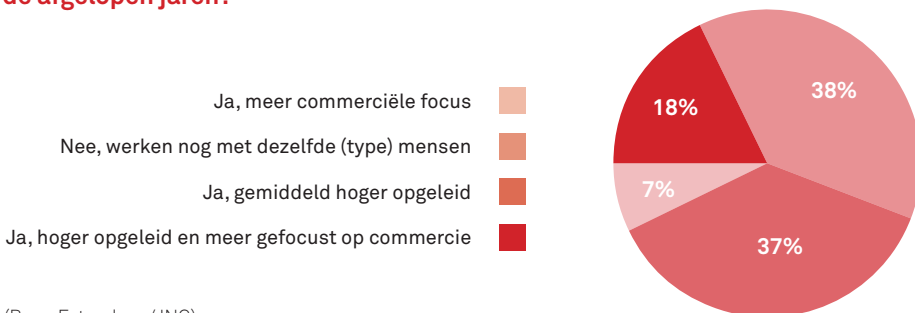
Bereidheid tot veranderen is dus belangrijk. Dat blijkt ook uit een enquête van ING en kantorenorganisatie Extendum onder 172 mkb-accountantskantoren. Want ondanks de krimpende markt zijn er nog steeds succesvolle accountantskantoren. Groeiende accountantskantoren onderscheiden zich van niet-groeiende kantoren door een groter aanpassingsvermogen, zo blijkt uit de sectorvisie van ING waarin de resultaten van de enquête werden gepresenteerd.

Heeft uw kantoor een duidelijke strategie geformuleerd, die op papier is gezet?

Zo werken niet-groeiërs in meerderheid met hetzelfde type personeel als drie jaar geleden. Van de groeiërs is 62 procent gaan werken met personeel dat hoger is opgeleid en/of commerciëler gericht. Ook kunnen de groeiërs beter omgaan met veranderingen bij klanten.

Is er een verschuiving in opleidingsniveau en werkfocuser in uw personeelsbestand de afgelopen jaren?

Groeiende kantoren zijn actiever in hun klantbenadering. Ook gebruiken zij vaker nieuwere middelen, zoals Skype, sociale media en klantenportals in hun contact met bestaande klanten (30 procent tegen 10 procent van de niet-groeiers).

Bovendien meten groeiende kantoren vaker de klanttevredenheid, waardoor ze hun diensten beter afstemmen op de wensen van hun klant.

Aanpassingsvermogen en een actieve klantbenadering zijn niet de enige succesfactoren. Het is zaak, één of meerdere specialismen te ontwikkelen, afhankelijk van de grootte van het kantoor. Daarnaast is uiteraard strak financieel management nodig: een kantoor moet dingen regelen die goed zijn voor de continuïteit, zoals de instroom en uitstroom van partners.

UITGELICHT: Wat wil de (mkb-)klant?

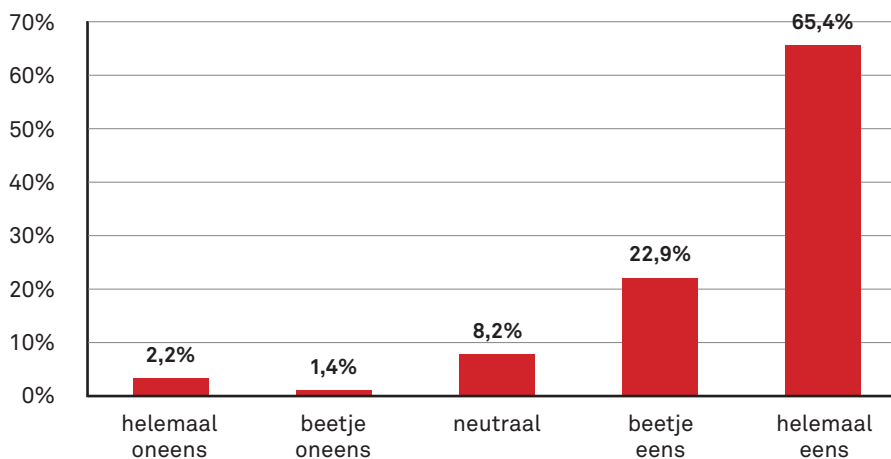
Nu inkomsten uit traditionele werkzaamheden teruglopen, moet de accountant zich bezinnen op zijn rol als adviseur. Is hij daarvoor voldoende toegerust? En zit de klant eigenlijk wel op die adviezen te wachten?

Om die vraag te beantwoorden deed de SRA met de Universiteit Leiden een groot-schalig onderzoek naar de wensen van de mkb-ondernemer over het dienstenpakket en de knowhow van zijn adviseur.

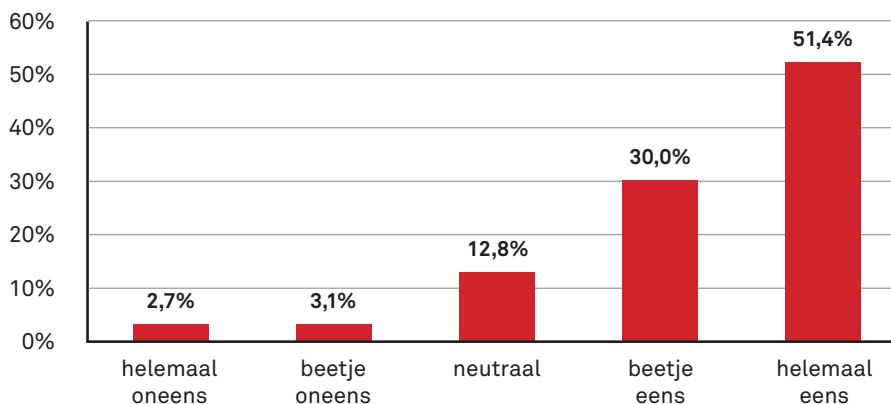
Meer dan de helft van de Nederlandse mkb-ondernemers blijkt zijn accountant meer als adviseur dan als controleur te zien. Duiding van de cijfers geeft volgens de respondenten toegevoegde waarde; verder verlangen ze dat de accountant als sparringpartner optreedt. Kleinere ondernemers (minder dan vijftig fte) hebben behoefte aan strategisch advies voor de langere termijn. Ook hechten mkb-ondernemers veel belang aan branche- en ondernemingsspecifieke kennis bij hun adviseur.

Kortom, de mkb-ondernemer heeft behoefte aan allerlei en verschillende facetten van zakelijke dienstverlening en is ook bereid daarvoor te betalen. Accountantskantoren kunnen nog veel winnen door hierop met hun aanbod in te spelen.

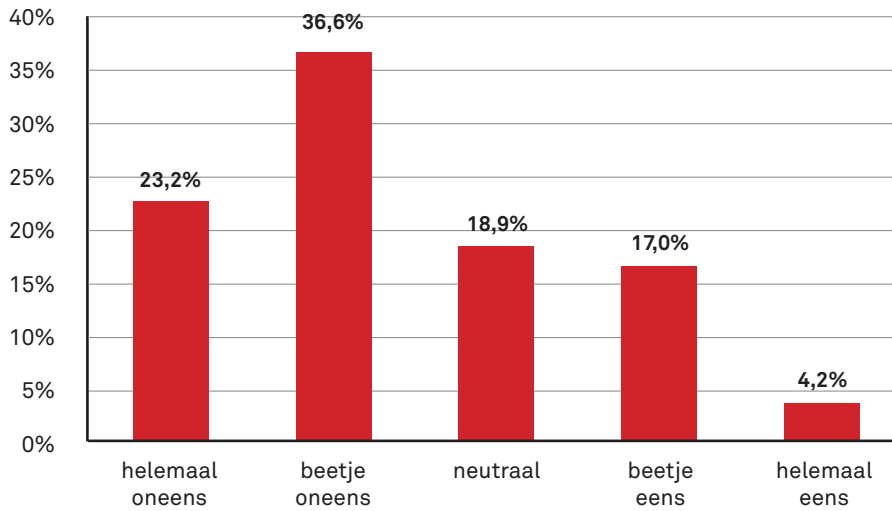
Ik wil dat mijn adviseur als een spanningspartner naast mij staat, met raad en daad

Ik vind het belangrijk dat mijn adviseur verder kijkt dan 'alleen de jaarrekening': ik wil graag strategisch advies voor de lange termijn

Ik zie mijn accountant vooral als controleur en minder als adviseur

(Bron: SRA)

02 Top 30 Accountantskantoren 2013

Ranking	Kantoren	2012 of 2011/12		2011 of 2010/11		Mutaties	
		Omzet	fte's	Omzet	fte's	Omzet	fte's
1 (-)	PwC (1)	693,3	4.463	664,4	4.265	4%	5%
2 (+1)	EY (1)	658,9	3.811	655,4	3.739	1%	2%
3 (+1)	Deloitte (2)	637,8	4.475	632,0	4.472	1%	0%
4 (-2)	KPMG (3)	635,0	3.717	655,5	3.610	-3%	3%
5 (-)	BDO	213,1	1.964	212,9	1.995	0%	-2%
6 (-)	Flynth (4)	157,4	1.581	167,4	1.776	-6%	-11%
7 (-)	Accon AVM	106,8	1.067	114,5	1.196	-7%	-11%
8 (-)	Baker Tilly Berk (5)	85,7	795	91,2	800	-6%	-1%
9 (-)	Mazars	75,5	650	82,6	694	-9%	-6%
10 (-)	Alfa	68,6	674	68,5	735	0%	-8%
11 (-)	De Jong & Laan	62,9	595	65,6	633	-4%	-6%
12 (-)	ABAB	57,2	607	57,4	603	-0%	1%
13 (-)	Grant Thornton	50,6	464	53,3	464	-5%	0%
14 (-)	Countus	47,2	524	47,6	524	-1%	0%
15 (-)	Meeuwssen Ten Hoopen	39,4	390	41,1	407	-4%	-4%
16 (-)	DRV	38,8	372	39,0	396	-1%	-6%
17 (-)	Witlox Van den Boomen (6)	35,7	289	34,9	305	2%	-5%
18 (-)	Schipper ORZ	27,2	242	28,1	261	-3%	-7%
19 (-)	Kroese Wevers	26,6	254	27,5	261	-3%	-3%
20 (-)	Foederer DFK	26,1	227	26,8	231	-3%	-2%
21 (+1)	Koenen en Co	25,9	214	24,6	209	5%	2%
22 (-)	Van Oers	25,0	215	26,4	234	-5%	-8%
23 (-)	RSM Niehe Lancée Kooij	22,9	206	23,5	212	-3%	-3%
24 (-)	Crop	21,4	175	22,3	178	-4%	-2%
25 (-)	PKF Wallast	20,3	136	22,1	148	-8%	-8%
26 (-)	HLB Van Daal & Partners	20,0	160	20,9	169	-4%	-5%
27 (-)	HLB Schippers (7)	17,8	170	20,7	170	-14%	0%
28 (+2)	Visser & Visser	16,9	176	16,5	177	2%	-1%
29 (-)	Jan©	16,4	142	17,2	155	-5%	-8%
30 (-2)	ESJ	15,8	137	17,1	148	-7%	-8%
	Totalen en gemiddelden	3.946,1	28.891	3.977,1	29.167	-1%	-1%

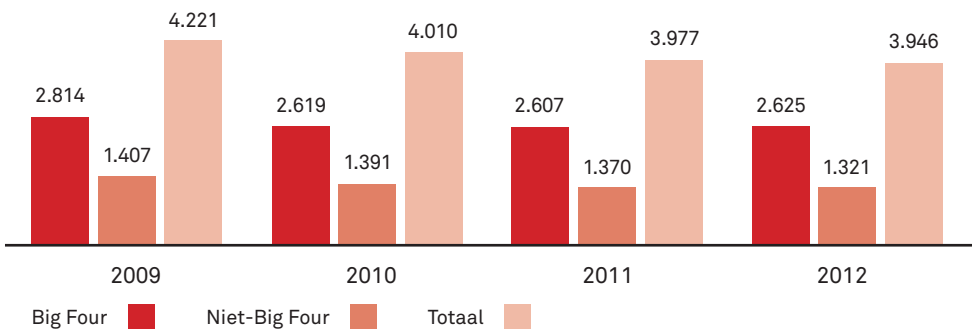
(Bron: Full Finance / Accountancynieuwsws)

- (1) Het boekjaar van PwC en EY loopt van 1 juli tot 1 juli.
- (2) Het boekjaar van Deloitte loopt van 1 juni tot 1 juni.
- (3) Het boekjaar van KPMG loopt van 1 oktober tot 1 oktober.
- (4) Flynth en GIBO Groep voor getoonde jaren bij elkaar opgeteld.
- (5) Baker Tilly Berk nam Bluestone Accountants begin 2012 over.
- (6) Exclusief advocaten en notarissen.
- (7) Per 1 januari strategische samenwerking met BDO als voorbereiding van integratie van HLB Schippers in BDO.

(Bron: [Full Finance / Accountancynieuws](#))

Deloitte, PwC, EY en KPMG hebben inmiddels de cijfers over boekjaar 2013 bekendgemaakt.

Omzet 30 grootste accountantskantoren in Nederland (in €mln)

(Bron: gegevens Top 30 accountantskantoren Full Finance / Accountancynieuws)

UITGELICHT: Grote kantoren zetten in op advies

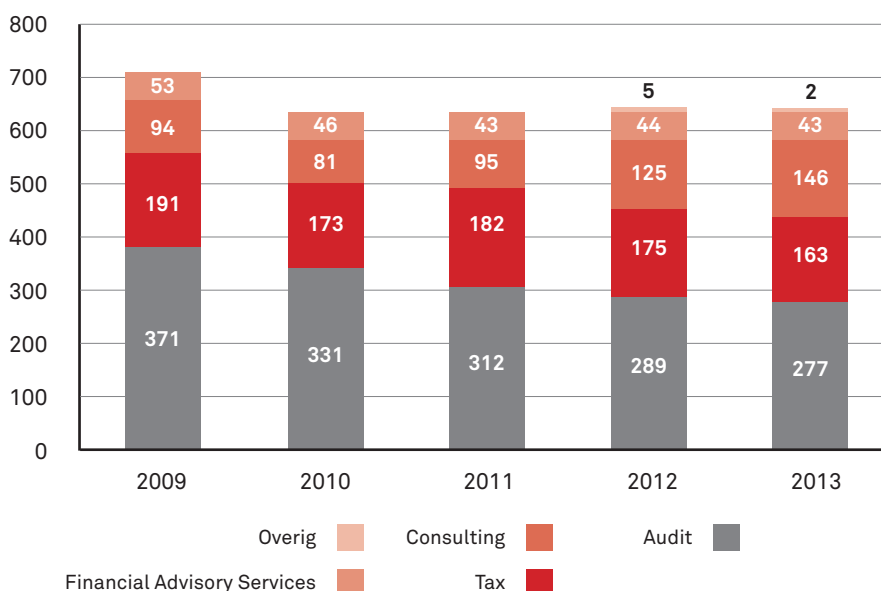
De big four-kantoren breiden door autonome groei en overnames hun adviespraktijken uit, zowel nationaal als internationaal. Daarmee keren zij de trend van het afstoten van adviesactiviteiten, die begin deze eeuw werd ingezet na de jaarrekeningfraudes en de strengere wetgeving in de VS over de combinatie van controle en advies bij dezelfde klant. Onder meer IT-adviespoten werden lucratief verkocht aan automatiseerders. Alleen Deloitte deed zijn adviestak niet de deur uit.

Inmiddels is de omzet uit controle en belastingadvies stabiel of krimpt deze, en zijn kantoren tot de overtuiging gekomen dat ze advies in huis moeten hebben om klanten goed te kunnen bedienen. “We hebben aan het begin van deze eeuw onze managementconsultancytak verkocht, maar klanten vragen er nog steeds om. Onze relevantie voor klanten neemt toe naarmate we niet alleen een stukje van de puzzel hebben, maar ook de hele puzzel op kunnen lossen”, aldus KPMG-bestuursvoorzitter Jurgen van Breukelen in juli tegenover het Financieele Dagblad.

Deloitte, PwC en EY lieten in boekjaar 2013 omzetgroei zien bij adviesdienstverlening. De omzet uit controle nam bij alle drie de kantoren af, belastingadvies groeide alleen bij EY. Bij KPMG daalde ook de omzet uit de adviespraktijk.

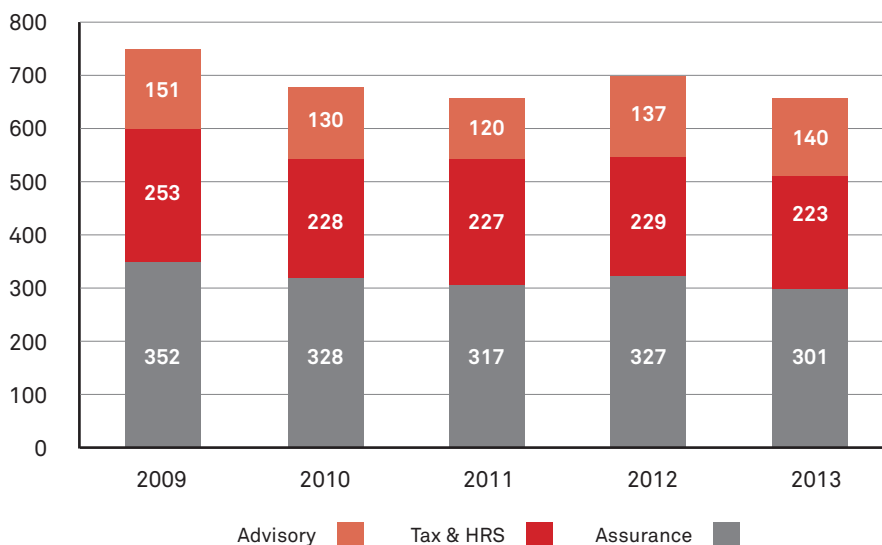
Deloitte noteerde bij Consulting een groei van 16 procent, of 12 procent als ook Financial Advisory Services (fusies en overnames) wordt meegerekend. Daarentegen daalde de omzet bij zowel Audit als Tax, met respectievelijk 4 en 7 procent. Deloitte nam in 2013 onder andere it-dienstverlener Vivens over.

Omzetontwikkeling Deloitte in Nederland (in €mln)

Bij PwC is het beeld ongeveer hetzelfde. Ook daar nam in boekjaar 2013 de omzet uit advies toe, hoewel minder sterk dan bij Deloitte, en de omzet uit belastingadvies (-2,4 procent) en assurance (-8 procent) af. Wel herstelde de winstgevendheid bij het kantoor. Ook bij PwC zit advies sinds 2011 in de lift, na een forse terugval in de jaren daarvoor. Op dit moment komt 21 procent van de omzet uit Advisory.

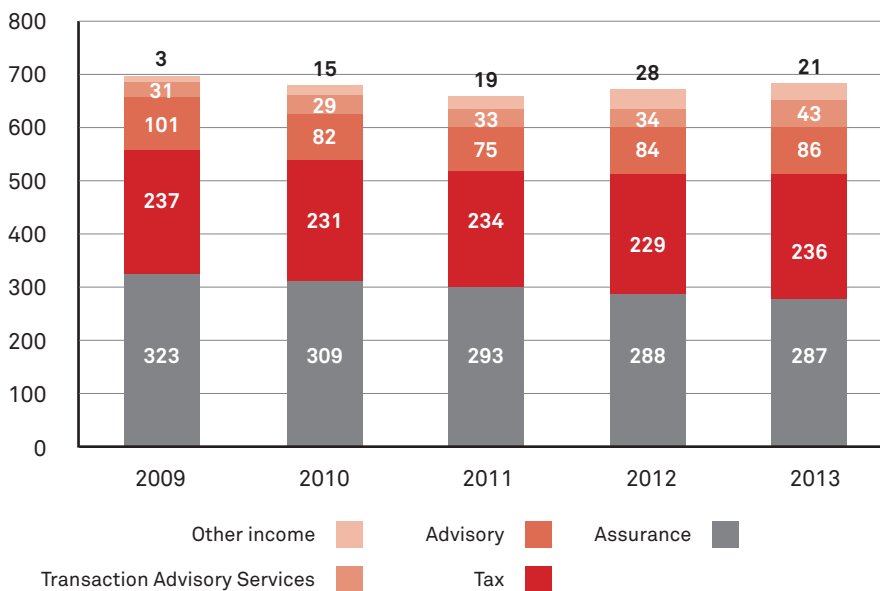
Omzetontwikkeling PwC in Nederland (in €mln)

Bij EY was de terugval in omzet uit assurance de laatste jaren minder dramatisch. Sinds 2012 neemt de omzet uit advies weer toe. De flinke omzetstijging van Transaction Advisory Services (TAS) in boekjaar 2013 was mede het gevolg van de overname van Ernst & Young Real Estate Advisory Services BV. Advisory en TAS leverden in boekjaar 2013 samen 19 procent van de omzet.

Omzetontwikkeling EY in Nederland (in €mln)

KPMG zag als enige van de grote kantoren de omzet uit de adviespraktijk teruglopen, van 220 naar 201 miljoen euro. De omzet uit de audit-praktijk daalde van 263 naar 255 miljoen euro. KPMG verwacht ook voor volgend jaar geen groei in de audit-praktijk, maar ziet door de verplichte roulatie van accountantskantoor bij beursgeoteerde bedrijven wel kansen voor advies. Het kantoor gaat voor de adviespraktijk dan ook uit van voorzichtige groei.

Overnames

Een greep uit de nationaal en internationaal in 2013 aangekondigde overnames van adviesbureaus door de big four:

KPMG: [Bridging Solutions](#), [Makinson Cowell](#), [Link Analytics](#)

Deloitte: [Vivens](#), [Digicon](#), [Quattro Innovation Group](#), [McColl Partners](#), [Vigilant](#), [Monitor](#), [Bersin & Associates](#), [TMA Construction Consultants](#), [GoLive-Systems](#), [NXG Business Solutions](#), [Banyan Branch](#)

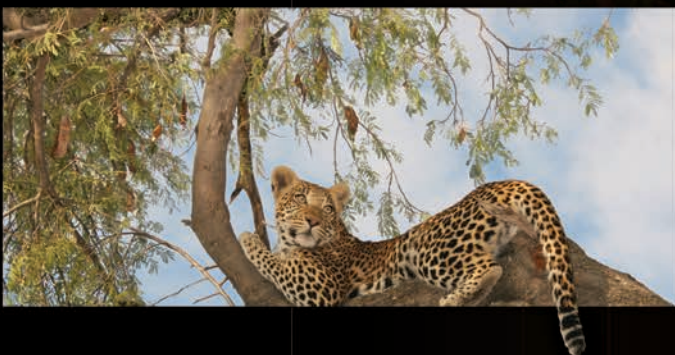
EY: [J&M Management Consulting](#), [Taurus-i](#), [Greenwich Consulting](#), [SRED Automation](#)

PwC: [Booz & Co](#), [BGT](#), [HumanR](#)

DÉ AFRIKA
SPECIALISTI!

Levenslange
herinneringen...

SAFARI IN AFRIKA?

Ruim 100 inspiratiereizen vindt u op www.jambo.nl en in onze brochure of bel met onze Afrika specialisten op 020-2012740 voor een reis op maat.

**Kenia · Tanzania · Madagaskar · Seychellen · Mauritius · Zuid-Afrika
Oeganda · Zimbabwe · Namibië · Botswana · Mozambique · Zambia**

De mogelijkheden zijn eindeloos, privé reizen geheel conform uw wensen!

03 Fusies en overnames van accountantskantoren

In 2013 waren er minder fusies en overnames van accountantskantoren dan in het jaar daarvoor. Daarmee wordt een lijn doorgezet. Werden in 2011 nog 25 transacties aangekondigd in de media, in 2012 waren dat er negentien en in 2013 14. Een telling van adviesbureau Full Finance tot en met 2012 (waarin onder andere ook overnames van administratiekantoren zijn opgenomen) laat ook een daling zien, van 57 transacties in 2011 naar 38 in 2012.

De belangrijkste reden voor fusies of overnames is het vergroten van de efficiency. Een ander argument om samen verder te gaan is dat schaalvergroting het gemakkelijker maakt om specialistische diensten aan te bieden en toe te groeien naar een full service-kantoor.

De samenwerking van BDO en HLB Schippers was, in opgetelde omzet gemeten (circa 234 miljoen euro), verreweg de grootste van de in de laatste twee jaren aangekondigde 'deals'. Goede tweede (circa 72 miljoen euro) was (bijna) die tussen Grant Thornton en ESJ, maar de in januari 2012 aangekondigde fusiegesprekken werden afgebroken, lieten de kantoren in november van dat jaar weten.

Volgens betrokkenen en waarnemers in deze markt, zoals Full Finance, zijn kantoren voorzichtiger geworden vanwege de economische omstandigheden. Bij een deal willen partijen de risico's grondig aftimmeren. Kantooreigenaren die op zoek zijn naar overnamekandidaten zijn veel kritischer geworden op de portefeuille en de kwaliteit daarvan. Bovendien lijkt het er op dat meer kantooreigenaren de overdracht een paar jaar uitstellen.

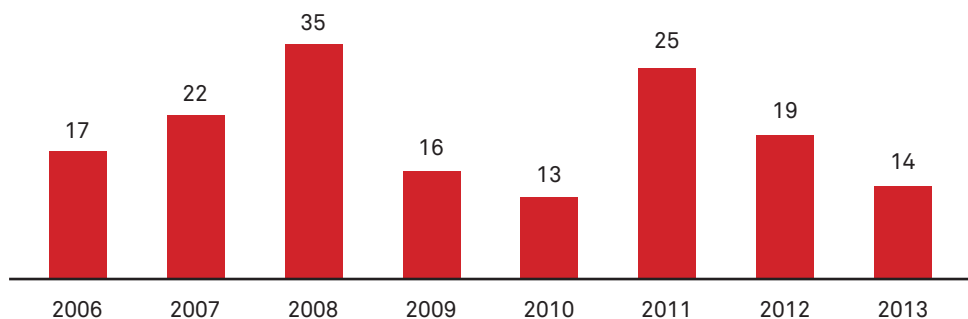
Ook kunnen partijen elkaar moeilijker vinden. Het is lastig om bij een transactie een prijs vast te stellen, omdat de waarde van activiteiten als administratie, samenstellen en controle structureel daalt. En dus zijn banken ook terughoudender met financiering. Bankers verwachten krimp van de sector vanwege de verdergaande automatisering.

Toch blijft consolidatie de trend in de sector. Full Finance verwacht voor de middel-

lange termijn een lichte toename van het aantal fusies en overnames. Wel zal het lastiger zijn voor partijen om overeenstemming te bereiken over de prijs.

Ook het eerder genoemde onderzoek van ING en Extendum wijst in de richting van fusiebereidheid bij een flink aantal kantoren: 17 procent van de ondervraagde kantoren gaf aan in de toekomst wellicht te gaan fuseren.

Fusies, overnames en samenwerkingsverbanden van accountantskantoren (in de media aangekondigd)

2013

- SMK Accountants en A&L fuseren
- Full Management Support toegetroten tot de B&P-groep
- Samenwerking Accountants + Adviesgroep Los met Signetur accountants | belastingadviseurs
- Fusie De Vries Everts Numan en Hoeksema & Diertens
- Eshuis en Westerhof & Paus fuseren
- WEA Deltaland en Waverij accountants en adviseurs vanaf 1 januari 2014 samen verder onder de naam WEA Deltaland
- Brabant Accountants en Belastingadviseurs neemt Geo Accountants over
- Kompaan sluit zich aan bij HLB Van Daal & Partners
- Van Boekel neemt Belkom & Burgers over
- B&B Van der Vis en Den Boer accountants en adviseurs sluit zich aan bij Omnyacc
- Blömer neemt Rosenberg van der Does vestiging Utrecht over
- Edward van Dijk AA mede-eigenaar NAHV Accountants

- Accountantskantoor Van den Hurk sluit zich aan bij Van Asselt Accountants & Belastingadviseurs
- HLB Van Daal & Partners fuseert met HLB Kallen Raeven

2012

- Fusie Lansigt en De Graaf + Plaisier
- Samenwerking Van Oers Agro en Loonadvies en BNR Accountants & Adviseurs
- ABIN accountants en belastingadviseurs gaat samen met accountantskantoor Hoek | Zuiderduin
- KRC Accountants & Adviseurs en Theo van den Brink RA
- FoedererDFK Accountants & Consultants neemt Bartels & Manders accountants over
- HLB Schippers en BDO samen verder
- Acera en BENT werken aan fusie
- BSR gaat op in Eshuis
- B&P Accountants en Advies neemt BVK accountants over
- Lodder & Co Accountants en Adviseurs neemt Liekens & Co over
- Webbink accountants & adviseurs sluit zich aan bij Alfa
- Samenwerking Lodder & Co met Avant
- Samenwerking Ten Kate Huizinga en Zwart Mul Groep
- Hermans & Partners neemt De Rijke & Partners over
- Van der Veen & Kromhout neemt Bureau De Vries over
- B&P Accountants en Advies neemt AGAF Accountancy over
- Fusie Accountantskantoor J.R. de Graaf met Huibers Accountants - Adviseurs
- Fusie Vorwerk & Co en fAB
- Huizer van Ieperen en Wattel & van Oord samen verder

UITGELICHT: SBR/XBRL

XBRL: samenstellers voorzien grootste effecten

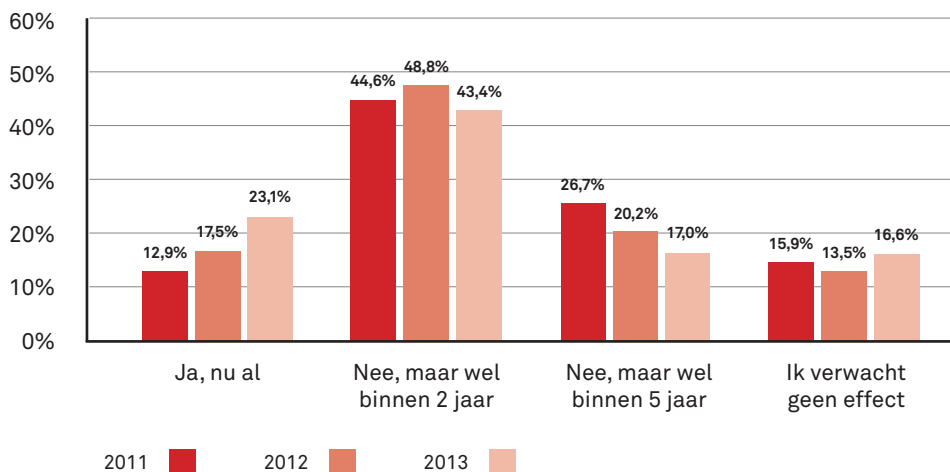
Samenstelpraktijken ervaren en verwachten de meeste effecten van het gebruik van XBRL, controlepraktijken de minste.

De verwachtingen om ter compensatie van het wegvallen van omzet uit eenvoudige

administratieve werkzaamheden andere soorten (advies)diensten te kunnen gaan leveren zijn groot, maar worden wel iets bescheidener. Dit blijkt uit een enquête die is gedaan in de marge van het Accountancy Beloningsonderzoek 2013.

1.670 openbaar accountants vulden de vragen in. Uit het onderzoek blijkt dat gebruik en effecten van XBRL een gestage groei doormaken. De opmars op korte termijn is minder snel verlopen dan verwacht, maar dit heeft de verwachting niet getemperd. Integendeel: degenen die een effect verwachten, richten zich daarbij (in vergelijking met hetzelfde onderzoek in voorgaande jaren) nu meer op de nabije toekomst. Openbaar accountants verwachten dat de effecten van het toenemend gebruik van XBRL binnen twee jaar merkbaar zijn.

Ondervindt uw organisatie effecten van het toenemend gebruik van XBRL? (alle openbaar accountants)

Mogelijkheden door XBRL

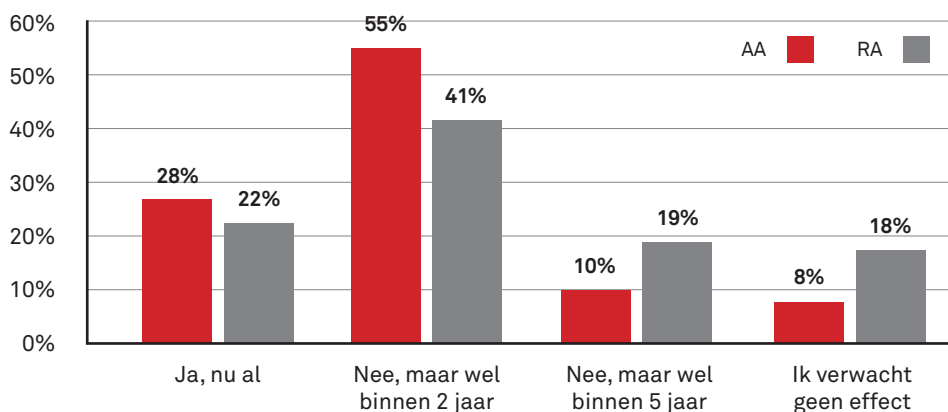
Het lijkt erop dat accountants positiever worden over hun mogelijkheden in het XBRL-tijdperk. De tarieven staan wel onder druk, maar er blijft werk (daar was men in voorgaande jaren aanmerkelijk somberder over). Dat werk zal bestaan uit iets minder samenstelopdrachten, aangevuld met een redelijke portie ander soort diensten. Opvallend is wel dat de verwachtingen over andersoortige diensten zoals advisering minder hoog zijn gespannen dan in vorige jaren.

	2011	2012	2013
Effect: Minder opdrachten	15,9%	24,3%	5,8%
Effect: Lagere tarieven voor administratieve diensten	26,8%	32,7%	33,4%
Effect: Ander soort diensten zoals advisering	71,9%	67,7%	54,1%
Effect: Wegvallen groot deel samenstelopdrachten	15,8%	16,1%	13,6%

Verwachtingen AA's en RA's

Is er nog een verschil tussen hoe AA's en RA's de effecten inschatten? Jazeker, onder RA's is de verwachting dat er géén effect zal zijn beduidend sterker.

Merkt u effecten van toenemend gebruik van XBRL? (AA/RA)

AA's verwachten iets meer tariefdruk dan RA's, maar ze zijn ook hoopvoller gestemd over de mogelijkheden voor een ander soort diensten en minder negatief over de samenstelopdrachten.

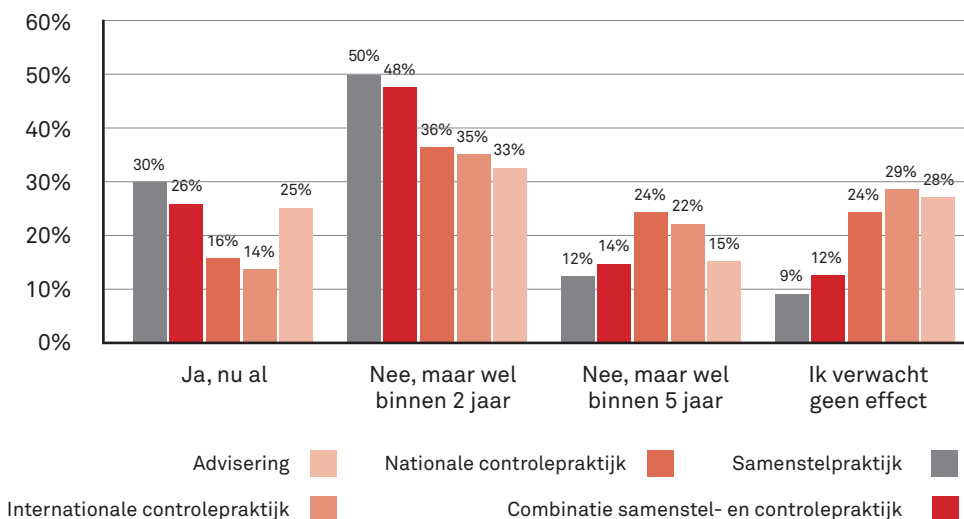
	RA	AA
Effect: Minder opdrachten	4,4%	4,4%
Effect: Lagere tarieven voor administratieve diensten	33,9%	37,5%
Effect: Ander soort diensten zoals advisering	51,7%	58,1%
Effect: Wegvallen groot deel samenstelopdrachten	16,8%	11,8%

Effecten in de diverse praktijken

Wat merken openbaar accountants in hun huidige praktijk van toenemend XBRL-gebruik? Hier wordt duidelijk dat de samenstelpraktijk het meeste effect ervaart en denkt dat binnen twee jaar XBRL vrijwel volledig ontwikkeld zal zijn. Waar samenstellers vrij zeker zijn van de effecten, zijn accountants in de gecombineerde samenstel- en controlepraktijk daar iets minder zeker van. Voor de controlepraktijk ligt dit anders. In de nationale praktijk bestaat flinke twijfel over de effecten en voor de internationale praktijk geldt die twijfel nog sterker.

Merkt u effecten van toenemend gebruik van XBRL? (soort praktijk)

Welke effecten verwachten accountants in de diverse praktijken precies? De *samenstelpraktijk* voorziet voor de accountantssector weliswaar het wegvallen van een deel van de samenstelopdrachten, maar verwacht een behoorlijke groei in ander soort diensten. Het totaaleffect zal een geringe terugloop zijn in aantal opdrachten. Wel zijn de tarieven lager.

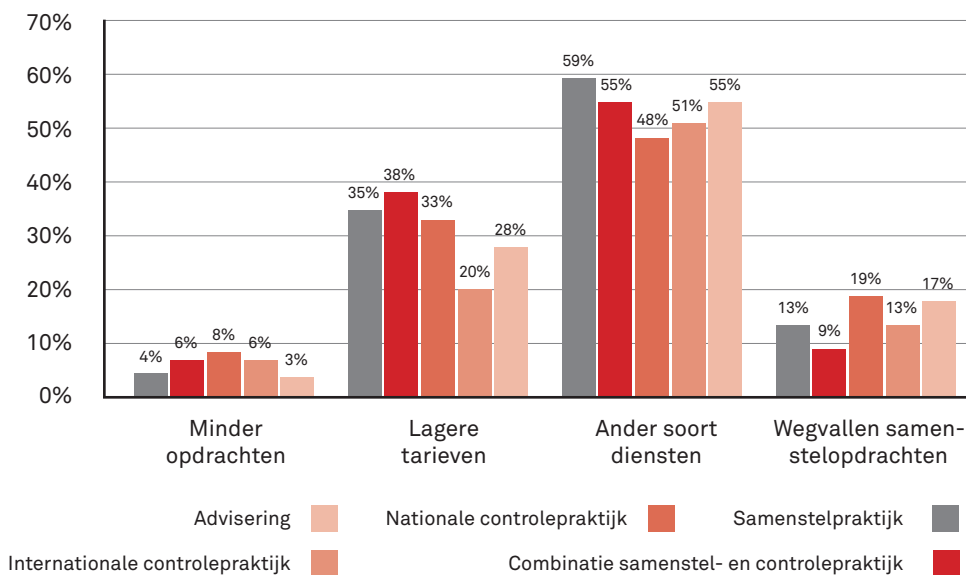
Accountants in de *combinatiepraktijk* verwachten voor het beroep een iets grotere terugloop in opdrachten dan de samenstelpraktijk en ook iets vaker lagere tarieven. Tegenover minder andersoortige diensten staat wel een iets beperktere vrees dat samenstelopdrachten wegvallen.

De *nationale controlepraktijk* verwacht voor de branche de sterkste terugloop in aantal opdrachten, wat vooral lijkt voort te vloeien uit de laagste verwachting voor het leveren van andere soorten diensten en de hoogste verwachting van het wegvallen van samenstelopdrachten. De verwachte tariefdaling is van dezelfde orde als in de samenstelpraktijk.

De *internationale controlepraktijk* verwacht de minste invloed op de tarieven (maar nog steeds significant) en een verschuiving van samenstelopdrachten naar andere soorten diensten, met enig verlies aan totaal aantal opdrachten.

Accountants werkzaam in de *advisering* verwachten een lichte terugloop in aantal opdrachten, door een verschuiving van samenstelopdrachten naar andere soorten diensten. Ook in deze praktijken verwachten velen een druk op de tarieven.

Verwachte effecten toenemend gebruik XBRL? (soort praktijk)

04 Accountantskantoren: omzetontwikkeling en personeel wereldwijd

Top 25 accountantsnetwerken en internationale samenwerkingsverbanden van accountantskantoren

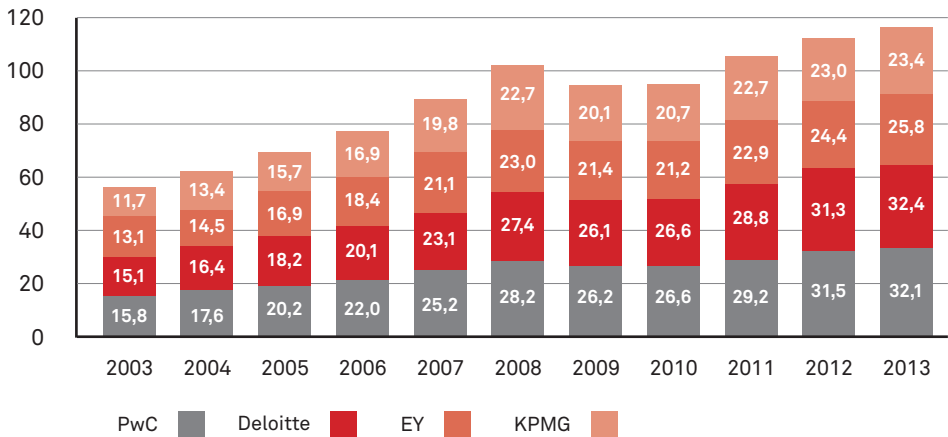
		Omzet 2012 (\$mln)	Groei	Medewerkers	Groei
1	PwC	31.510	8%	180.529	7%
2	Deloitte	31.300	9%	193.359	6%
3	EY	24.420	7%	167.225	10%
4	KPMG	23.030	1%	152.390	5%
5	BDO	6.016	6%	54.933	12%
6	Grant Thornton International	4.182	10%	35.809	13%
7	RSM	3.987	1%	32.757	0%
8	Praxity	3.721	1%	31.593	5%
9	Baker Tilly International	3.317	3%	25.667	5%
10	Crowe Horwath International	3.078	5%	29.239	3%
11	Nexia International	2.840	22%	22.319	11%
12	LEA Global/Leading Edge Alliance	2.724	5%	25.459	4%
13	PKF International	2.683	2%	21.978	3%
14	Moore Stephens International	2.283	-1%	21.224	0%
15	Prime Global (vh. IGAF Polaris)	2.030	-14%	19.573	1%
16	Kreston International	1.965	12%	21.009	10%
17	Geneva Group International	1.924	6%	12.897	24%
18	AGN International	1.603	8%	10.646	1%
19	HLB International	1.571	-12%	15.811	-4%
20	BKR International	1.330	-2%	11.275	1%
21	Mazars	1.299	-3%	13.161	5%
22	DFK International	1.083	-2%	10.571	5%
23	IAPA	1.057	5%	7.357	-22%
24	Morison International	723	2%	8.744	3%
25	CPA Associates International	643	0%	7.466	8%

(Bron: International Accounting Bulletin, januari 2013, bewerking door Accountant)

De big four hebben inmiddels de cijfers over boekjaar 2013 bekendgemaakt:

		Omzet 2013 (\$mln)	Groei	Medewerkers	Groei
	Deloitte	32.400	3,5%	202.885	4,9%
	PwC	32.088	1,8%	184.235	2,1%
	EY	25.829	5,8%	174.808	4,5%
	KPMG	23.420	1,7%	155.180	1,8%

Omzet big four (in miljarden \$)

05 Wettelijke controles

Aantal accountantskantoren met een Wta-vergunning

	2013	2010	2009
Oob-vergunning	12	15	15
Niet-oob-vergunning	437	457	460
Totaal	449	472	475

De cijfers voor 2009 en 2010 zijn afkomstig uit de AFM-rapporten 'Sector in beeld'; 2013 is een telling van Wta-kantoren opgenomen in het register op de AFM-site op 12 december 2013.

Aantal wettelijke controles

	Rapport 2010*	Rapport 2009*
Aantal wettelijke controles bij oob's		
- door oob-kantoren	1.357	1.584
- door niet-oob-kantoren	0	0
Totaal wettelijke controles bij oob's	1.357	1.584
Aantal wettelijke controles bij niet-oob's		
- door oob-kantoren	14.047	14.549
- door niet-oob-kantoren	6.140	5.467
Totaal wettelijke controles bij niet-oob's	20.187	20.016
Totaal	21.544	21.600

(Bronnen: Sector in beeld: Wta Bijdragemodel 2009 en Sector in beeld: AFM Monitor Accountantsorganisaties 2010)

- * De AFM heeft de accountantsorganisaties gevraagd te vermelden hoeveel wettelijke controles zij hebben verricht in het *meest recente afgesloten boekjaar* van de accountantsorganisatie. Vandaar dat in deze tabel wordt verwezen naar het jaar van het rapport.

Afgegeven verklaringen, rapport 2010*

Soort verklaring	oob-kantoren		niet-oob-kantoren	Totaal
	oob-cliënten	niet-oob-cliënten	niet-oob-cliënten	
Goedkeurend	12	423	3.919	4.354
Continuïteitsparagraaf	0	2	82	84
Beperking	1	12	72	85
Oordeelonthouding	0	140	1.597	1.737
Afkeurend	0	0	4	4
Totaal	13	577	5.674	6.264

(Bronnen: Sector in beeld: Wta Bijdragemodel 2009 en Sector in beeld: AFM Monitor Accountantsorganisaties 2010)

* Aantal accountantsverklaringen per soort accountantsverklaring dat in het *meest recente afgesloten boekjaar van de accountantsorganisatie* is afgegeven door de oob-kantoren bij oob's en bij niet-oob's en door de niet-oob-kantoren bij niet-oob's. Voor 97 (21,2 procent van de) niet-oob-kantoren was deze vraag niet van toepassing, omdat zij geen wettelijke controles verrichten.

Negen (60 procent van de) oob-kantoren en negen (2,5 procent van de) niet-oob-kantoren hebben aangegeven dat zij deze informatie niet beschikbaar hebben. Deze achttien accountantsorganisaties hebben in totaal 15.278 wettelijke controles verricht (70,9 procent van het totaal aantal wettelijke controles).

UITGELICHT: Accountantskantoren in de zorg

In de zorgsector blijven de big four veruit dominant als controlerend accountant. Wel blijkt zowel in cure als care BDO een serieus alternatief. Opvallend is de opmars van Verstegen Accountants en Adviseurs in met name de verpleging, verzorging en thuiszorg (VVT).

Dat blijkt uit een in het novembernummer 2012 van Accountant gepubliceerd onderzoek naar de posities en honoraria van accountantskantoren in de zorg. Daartoe werden de jaarverslagen over boekjaar 2011 geanalyseerd van zorginstellingen met een omzet boven de 5 miljoen euro.

Met 87 cure-instellingen (ziekenhuizen) en 533 in de care (gehandicaptenzorg, geestelijke gezondheid, en verpleging, verzorging en thuiszorg) werd het leeuwen-deel van de zorgmarkt gedekt.

Het cure-segment is vrijwel exclusief het speelveld van de big four, met EY aan kop (34 controleklanten), gevolgd door PwC (28), KPMG (15) en Deloitte (8). Slechts twee ziekenhuizen hebben een andere accountant en kozen voor BDO.

Ook in de care-markt zijn de big four toonaangevend, maar toch in minder extreme mate dan bij de ziekenhuizen.

Van alle zorginstellingen wisselt jaarlijks gemiddeld ongeveer 7 procent van accountantskantoor. In de care was het aantal wisselingen in 2011 beperkt. Vijf ziekenhuizen veranderden van kantoor.

In de care waren meer bewegingen te zien. De vier grote kantoren ontmoeten daar steeds krachtiger tegenspel, onder meer van Verstegen. Het meest opvallend is de relatief forse terugval Deloitte. Twaalf controleklanten vertrokken bij dat kantoor en drie nieuwe kwamen er bij, waardoor Deloitte per saldo negen klanten inleverde. Van de bij Deloitte vertrekkende instellingen gingen er vijf naar KPMG, drie naar PwC, drie naar Verstegen en een naar EY.

Verstegen wist zijn positie in de care-sector het meest te versterken. Het voegde acht instellingen toe aan zijn klantenportefeuille. Zeven van deze nieuwe relaties kwamen van de big four: drie vertrokken bij Deloitte, twee bij EY, en KPMG en PwC zagen elk een cliënt naar Verstegen overstappen.

Doorgaans leidt een accountantswisseling tot aanzienlijk lagere accountantskosten. Bij de 36 transitie's in de care lag de totale fee (inclusief advies) van de nieuwe accountant in 2011 gemiddeld ongeveer 30 procent lager dan die van de voorganger in 2010. Binnen die totale daling, daalden de controlekosten (in absoluut bedrag het grootste kostendeel) met gemiddeld 12 procent, van de AO/IC (audit-gerelateerd) met 40 procent, van fiscale advisering met 60 procent en van overige advisering met 70 procent.

Omzet en klanten in cure 2010-2011

	Totale fee 2011	Totale fee 2010	Groei	Marktaan- deel 2011	Marktaan- deel 2010	Klanten	Groei
EY	7.119.523	7.651.962	-6,96%	36,83%	39,05%	34	0
PwC	6.476.831	6.582.943	-1,61%	33,50%	33,59%	28	0
KPMG	3.832.851	3.301.800	16,08%	19,83%	16,85%	15	-1
Deloitte	1.752.297	1.923.051	-8,88%	9,06%	9,81%	8	1
BDO	151.509	136.410	11,07%	0,78%	0,70%	2	0
Totaal	19.333.011	19.596.166	-1,34%	100,00%	100,00%	87	0

Omzet en klanten in care 2010-2011

	Totale fee 2011	Totale fee 2010	Groei	Marktaan- deel 2011	Marktaan- deel 2010	Klanten	Groei
PwC	12.762.910	12.951.631	-1,46%	28,09%	28,54%	120	1
EY	10.627.006	10.284.374	3,33%	23,39%	22,67%	113	2
Deloitte	9.136.600	9.460.928	-3,43%	20,11%	20,85%	119	-9
KPMG	8.393.274	8.307.755	1,03%	18,48%	18,31%	68	4
Verstegen	2.106.015	1.826.872	15,28%	4,64%	4,03%	54	7
BDO	873.649	771.114	13,30%	1,92%	1,70%	16	0
Overige	1.530.354	1.771.582	-13,62%	3,37%	3,90%	43	-5
Totaal	45.429.853	45.374.256	0,12%	100,00%	100,00%	533	0

06 Verplichte roulatie en accountantswissel

Vooruitlopend op de voor oob's verplichte roulatie van controlerend accountant (per 2016), kondigden twee van de 25 in de AEX opgenomen ondernemingen aan dit jaar al van accountant te zullen wisselen: Ahold (van Deloitte naar PwC, vanaf boekjaar 2013) en Aegon (van EY naar PwC, vanaf boekjaar 2014).

EY meldde tijdens de presentatie van de jaarcijfers 2012-2013 dat tien AEX-fondsen met een tenderprocedure bezig zijn. Namen werden in verband met vertrouwelijkheid niet genoemd, maar Unilever maakte eerder dit jaar zelf publiekelijk bekend al voor het boekjaar 2014 een andere controlerend accountant te zoeken. Begin december meldde Unilever dat de keuze op KPMG was gevallen. Ook Heineken maakte in december de voordracht van een nieuwe accountant bekend: KPMG is nu de controlerend accountant, vanaf boekjaar 2015 draagt de bierbrouwer Deloitte voor als accountant.

Het Financieele Dagblad berichtte in oktober 2013 dat van de AEX-bedrijven ook SBM Offshore (nu KPMG), AkzoNobel (KPMG), ING (EY) en Wolters Kluwer (KPMG) in het najaar van 2013 op zoek gaan naar een nieuwe controlerend accountant. Bij de laatste drie gaat het om een kantoor dat pas met ingang van boekjaar 2016 aan de slag gaat. Daarnaast zouden ook ten minste zes ondernemingen uit de AMX bezig zijn met een accountantswissel.

Uit de in juli gepubliceerde evaluatie van het aandeelhoudersvergaderingenseizoen van Eumedion bleek dat naast Ahold en Aegon ook Ballast Nedam, Brunel International, Hydratec, Vivenda Media Groep (nu: Inverko) en Fornix BioSciences (nu: Snowworld) voorsorteerden op de verplichte roulatie en van kantoor wisselden. Dat brengt het totaal van ondernemingen dat dit jaar een nieuwe accountant benoemde op zeven. Daarvan kozen er vier voor PwC.

07 Top accountants in business 2013

Accountant inventariseerde in het juninummer van 2013 voor de zevende maal de vijftig accountants in het hoogste bestuursorgaan van de grootste ondernemingen. De Top 50 telt in 2013 zestien nieuwe namen, onder wie een AA en een derde vrouw.

De top tien binnen die lijst vertoonde de afgelopen jaren soms nauwelijks verschuivingen, maar telt dit jaar vijf nieuwe namen, van wie twee 'echte' nieuwkomers: **Huub Arendse** en **Rob Ruijter**.

Arendse was tot 1 april 2013 partner bij KPMG en werd per die datum benoemd tot chief financial officer (cfo) van verzekeringsgroep Achmea. Daarmee belandt hij meteen op een tweede positie. Rob Ruijter trad per 1 april 2013 toe tot de raad van bestuur van VION Holding en komt daarmee binnen op negen.

Hoogste nieuwe naam in de top tien is die van **Marcel Smits**. Als ceo van het Amerikaanse Sara Lee stond hij vorig jaar nog op een twaalfde positie, maar door zijn benoeming in april 2013 tot cfo van het eveneens Amerikaanse agri- en foodconcern Cargill belandt hij met grote afstand op nummer één. Voordat Smits in 2009 vertrok naar Sara Lee was hij in Nederland onder meer cfo van KPN.

Frank Dorjee, de vijfde uit het rijtje nieuwe top-tien-noteringen, is net als Smits een oudgediende in de lijst. Na de overname van kabelproducent Draka, waar Dorjee ceo was, door de Italiaanse beursgenoteerde Prysmian Group, steeg hij dit jaar met elf plaatsen naar een tiende plaats. Bij Prysmian is Dorjee nu chief strategy officer. Belangrijkste vertrekkers uit de top tien is Jan Nooitgedagt. De ex-topman van Ernst & Young (nu EY) voerde als cfo van Aegon de afgelopen jaren de ranglijst aan, maar eind 2012 maakte de verzekeraar bekend dat Nooitgedagt (59) aan het eind van zijn termijn zou terugtreden.

Ook **Ton Vernaas**, als cfo van de eerdergenoemde VION Food Group in 2012 nog op nummer zeven, verdween uit de lijst, door zijn vertrek per 1 april 2013.

Jacques Koenen, vorig jaar nog op acht, vertrok per 1 mei 2012 als financieel directeur bij zorgverzekeraar CZ en werkt sindsdien als zelfstandig adviseur.

Eén accountant in business verdween uit de bovenste tien door verandering van baan: **Gerard van Olphen**. Hij verruilde per 1 februari 2013 zijn positie als cfo van Achmea voor die van ceo bij het door financiële problemen geplaagde SNS Reaal. Daarmee zakte hij in de lijst van nummer twee naar zeventien.

Een van de opvallendste nieuwe namen in de lijst als geheel is die van **John Eijgendaal** op nummer 33. Eijgendaal is sinds 1999 financieel directeur van Aalberts Industries en sinds 2009 cfo en hij is de eerste en enige AA in deze Top 50.

De enige andere AA die aan de selectiecriteria voldoet is, net als in 2012, cfo **John van de Rijdt** van Ewals Holdings. Maar de omzet van dat bedrijf brengt hem niet op een plek bij de bovenste vijftig (65).

Een andere opvallende naam is die van **Petri Hofsté** op nummer 50. Hofsté is afkomstig van De Nederlandsche Bank, werkte daarvoor bij ABN AMRO en RBS en was voordien partner bij KPMG. Met haar benoeming per 1 februari 2013 als chief financial & risk officer bij uitvoeringsorganisatie APG (Algemene Pensioen Groep), kwam het aantal vrouwen binnen de top 50 op drie. Inmiddels is dat overigens veranderd: eind oktober 2013 vertrok Hofsté alweer bij APG wegens “verschil van inzicht over de reikwijdte en invulling van de functie van cfo”.

Top accountants in business 2013*

Accountant (RA of AA)	2013	2012	Functie
Marcel Smits RA	1	12	cfo
Huub Arendse RA	2	-	cfo
René Hooft Graafland RA	3	3	cfo
Robert Jan van de Kraats RA	4	4	cfo
Emiel Roozen RA	5	5	cfo
Caspar van Haaften RA	6	10	commercieel directeur
Kees Gielen RA	7	-	cfo
Cees den Ouden RA	8	6	cfo
Rob Ruijter RA	9	-	voorzitter raad van bestuur
Frank Dorjee RA	10	21	chief strategy officer
Guus Stoelinga RA	11	9	cfo
Arnout van der Veer RA	12	-	chief risk officer
Johan van Hall RA	13	-	chief operating officer
Bert-Jan Ruumpol RA	14	15	algemeen directeur
Arnout Traas RA	15	-	financieel directeur
Marco Keim RA	16	11	ceo
Gerard van Olphen RA	17	2	ceo
Gosse Boon RA	18	17	cfo
Tom van Dijl RA	19	16	cfo
Hans Turkesteen RA	20	29	cfo
Jan van Rooijen RA	21	-	cfo
Peter Wennink RA	22	14	cfo
Engelhardt Robbe RA	23	-	cfo
Erik ter Horst RA	24	18	cfo
Jan Bos RA	25	-	cfo
Cees Klumper RA	26	-	chief risk officer
Arie van 't Hof RA	27	19	cfo
Joris Dierick RA	28	20	cfo
Peter van Rossum RA	29	37	cfo
Hans van Slooten RA	30	-	cfo

Bedrijf	Genoteerd	Omzet (mln €)
Cargill	Niet	104.187
Achmea	Niet	25.257
Heineken	AEX	18.383
Randstad	AEX	17.087
Delta Lloyd	AMX	11.043
Aviva France	Aviva: LSE en NYSE	10.425
Royal FrieslandCampina	Niet	10.309
Argos	Niet	10.238
VION Food Group	Niet	9.388
Prysmian Group	Borsa Italiana	7.848
LeasePlan Corporation	Niet	7.684
Reed Elsevier	AEX, LSE en NYSE	7.543
ABN AMRO	Niet	7.338
ForFarmers Group	handelsplatform	6.617
ForFarmers Group	handelsplatform	6.617
Aegon Nederland	Aegon: AEX	6.240
SNS Reaal	Niet	6.119
Nutreco Holding	AMX	5.229
REAAL	Niet	5.120
Imtech	AEX	5.114
Koninklijke Volker Wessels Stevin	Niet	4.892
ASML	AEX en NASDAQ	4.732
NS	Niet	4.638
BT EMEA and Latin America	BT: LSE en NYSE	4.393
PostNL	AEX	4.317
Global Fund to Fight Aids, Tuberculosis and Malaria	Niet	4.182
HAL Trust	Euronext Amsterdam	4.049
Microsoft Central and Eastern Europe	Microsoft: NASDAQ	3.100
SBM Offshore	AEX	2.876
Randstad Nederland	Randstad: AEX	2.825

Top accountants in business 2013* (vervolg)

Accountant (RA of AA)	2013	2012	Functie
Huub van Rozendaal RA	31	22	financieel directeur
Jaap Vessies RA	32	23	cfo
John Eijgendaal AA	33	-	cfo
Robert Smith RA	34	25	ceo
Tine van de Werken RA	35	26	cfo
Evert-Jan van der Slobe RA	36	-	executive director
Arjan van de Kerk RA	37	27	cfo
Eric Steeghs RA	38	28	cfo
Aart Duijzer RA	39	31	cfo
Marcello Iacono RA	40	30	financieel directeur
René Oudejans RA	41	-	cfo
Sietske Laan RA	42	33	general manager
Theo Eysink RA	43	42	cfo
Erik Hermsen RA	44	-	lid groepsdirectie
Jos Nijhuis RA	45	36	ceo
Leo Epskamp RA	46	34	cfo
Jack de Kreij RA	47	38	cfo
Michiel Rubenkamp RA	48	35	cfo
Jan Arie van Barneveld RA	49	43	ceo
Petri Hofsté RA	50	-	chief financial & risk officer
Ad Walter RA	51	39	cfo
Patrick Speek RA	52	40	cfo
Ernst-Jan Boers RA	53	41	directievoorzitter
Bart Tolhuisen RA	54	44	directeur retail
Jean-Paul van Haarlem RA	55	-	lid raad van bestuur
Theo Strijbos RA	56	45	cfo
Frits Vervoort RA	57	-	cfo
Hans Kooijmans RA	58	46	cfo
Pim Naarding RA	59	-	director finance & control
Michel Lamie RA	60	47	bestuursvoorzitter
Ronald Merckx RA	61	48	cfo

Bedrijf	Genoteerd	Omzet (mln €)
Sligro Food Group	AScX	2.467
Agrifirm	Niet	2.436
Aalberts Industries	AMX	2.025
Royal Cosun	Niet	1.945
Royal Cosun	Niet	1.945
M&G International	Niet	1.726
Van Oord	Niet	1.676
ProRail	Niet	1.653
Refresco Group	Niet	1.538
PLUS Retail (Sperwer Groep)	Niet	1.537
Gasunie	Niet	1.506
Nikon Europe	Nikon: Tokyo	1.499
KPN Corporate Market	KPN: AEX	1.405
Strukton Groep	Niet	1.354
Schiphol Group	Niet	1.353
Eriks	Niet	1.336
Vopak	AMX	1.320
Tommy Hilfiger	Niet	1.291
Brunel International	AMX	1.237
APG Groep	Niet	1.161
HEMA	Niet	1.153
A. Schulman, EMEA-regio	A. Schulman: NASDAQ	1.092
SNS Bank	Niet	1.042
Brocacef Groep	Niet	1.035
ONVZ Holding	Niet	915
Macintosh Retail Group	Euronext Amsterdam	893
Grontmij	AScX	890
IMCD Group	Niet	860
Plukon Food Group	Niet	835
De Goudse Verzekeringen	Niet	728
Royal Wessanen	AMX	711

Top accountants in business 2013* (vervolg)

Accountant (RA of AA)	2013	2012	Functie
Carmen Velthuis RA	62	-	cfo
Cornelis Wielaart RA	63	49	financieel directeur
Jan ten Kate RA	64	-	cfo
John van de Rijdt AA	65	54	cfo
Fred Arp RA	66	50	cfo
Herman Molenaar RA	67	52	cfo
Stephan Valk RA	68	53	voorzitter raad van bestuur
Jelle Korf RA	69	54	cfo
Ronald Lamé RA	70	-	lid raad van bestuur
Edwin van Leeuwen RA	71	-	cfo

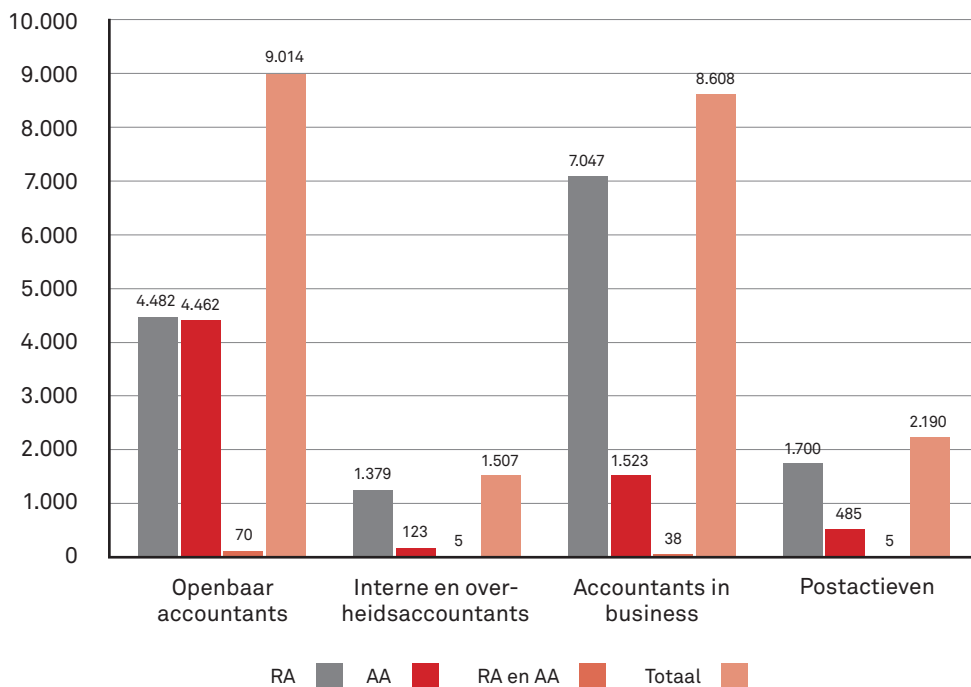
* Stand van zaken per mei 2013

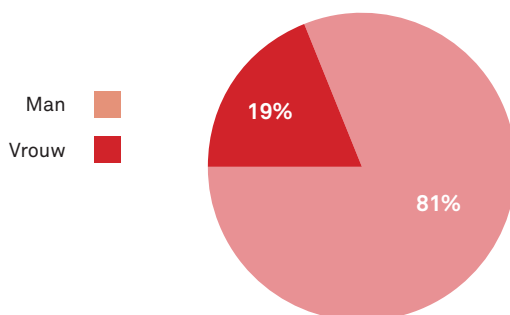
Bedrijf	Genoteerd	Omzet (mln €)
V&D	Niet	648
Van Wijnen Holding	Niet	633
Amsterdam Commodities (Acom)	AScX	593
Ewals Holdings	Niet	588
Telegraaf Media Groep	Euronext Amsterdam	577
Vanderlande Industries	Niet	565
Parnassia Bavo Groep	Niet	564
Koops Furness	Niet	516
Mourik	Niet	481
Unit4	AMX	470

08 Ledenaantallen

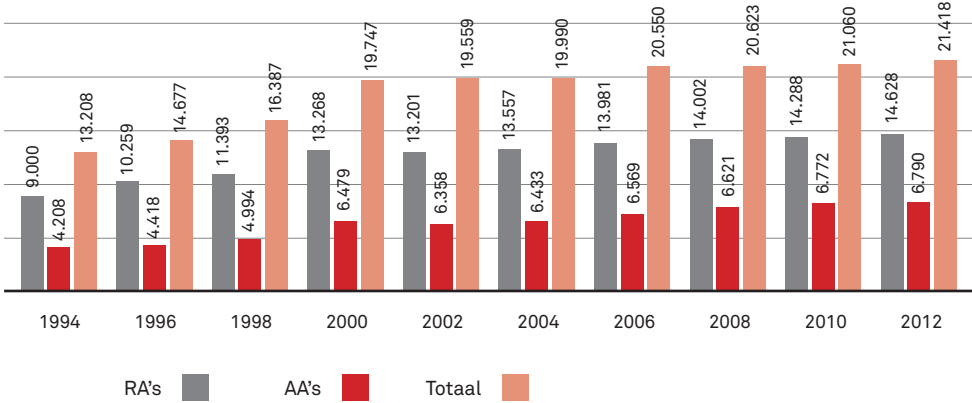
Ledenaantallen NBA op 15 oktober 2013 (totaal: 21.319)

Man-vrouw-verhouding

Ontwikkeling ledenbestand 1994-2012

Richard Tan

Accountant en golfer

Inkomenszekerheid voor mij én mijn klanten

Speciaal voor Richard: Als accountant zorgt Richard goed voor zijn klanten. Daarom zorgen wij goed voor Richard. Onze aov heeft namelijk een zuiver beroeps criterium en kent geen inkomenscorrectie bij arbeidsongeschiktheid. Daarnaast hebben we een aantrekkelijke starterskorting (tot wel vijf jaar).

Benieuwd naar alle voordelen voor Richard?
Kijk dan op Movir.nl/richard of ga naar uw adviseur.

movir

**Profiteer nu van €25,-
korting voor iedere nieuwe
inschrijving in de eerste
6 maanden van 2014, op al onze trainin-
gen. Gebruik hiervoor de code RA14VJ bij
de inschrijving op onze website**

www.ra-quel.nl

Ra'Quel is een dienstverlenende organisatie die oplossingen levert op het gebied van finance. De oplossingen kunnen tijdelijke ondersteuning, eindproducten en training zijn. Wij ondersteunen bij en begeleiden Audits, Procesmanagement en Lean Management & Six Sigma-implementatie-trajecten. Wij streven ernaar betrouwbare en werkbare oplossingen te bieden. Wij ondersteunen onze producten en medewerkers met opleiding en ontwikkeling. Wij beogen hiermee ons kwaliteitskenmerk duidelijk terug te laten komen.

cedeo*erkend

Diensten

Onze dienstverlening richt zich op Advies, Interimmanagement, Detachering en Training. Wij leveren dienstverlening op maat. Afhankelijk van uw vraag leveren wij maatwerkadviezen, ondersteunen wij u middels interimmanagement en detachering. Onze trainingen versterken onze dienstverlening in het bieden van blijvende, kwalitatieve en hoogwaardige oplossingen.

Oplossingen

Uw klantvraag is leidend voor de oplossing die wij aanbieden. Wij streven ernaar de beste oplossing voor uw probleem aan te bieden en werken met multidisciplinaire teams. Wij doen dit volgens de lijnen; Sturen, Organiseren & Ontwikkelen en Presteren.

Detachering

Dankzij ons grote en duurzame netwerk hebben wij regelmatig diverse functies beschikbaar voor zowel RA- als AA-accountants, IT- en Operational auditors, registercontrollers, en consultants Green Belt en Black Belt Lean Six Sigma. Andere financials zijn eveneens bij ons van harte welkom. Houd onze website regelmatig in de gaten voor de voor u interessante functies.

Unieke cursussen

Wij bieden u als accountant/financial een alternatief voor het bestaande opleidingspakket. Wij zijn de enige PE geaccrediteerde onderwijsinstelling die de Lean Six Sigma en Lean Accounting opleidingen aanbiedt met PE uren. Op dit moment zijn wij marktleider met ons aanbod op het gebied van Lean Accounting. Kijk voor meer informatie over deze en onze andere uitdagende trainingen op onze site.

De accountant is ethisch onvoldoende ontwikkeld. Of dit de daadwerkelijke situatie is, is de vraag. Het feit is wel, dat dit het geldende beeld is binnen de maatschappij en daarmee dus ook bij de klanten. Iets om op door te pakken dus.

We make finance work
Leading Financial Solutions

UW KLANTVRAAG IS LEIDEND VOOR DE
OPLOSSING EN DE PERSOON OF HET TEAM
DAT WIJ AANBIEDEN.

09 Beloningsonderzoek 2013: crisis verdiept

Accountant publiceerde dit jaar in samenwerking met Alterim voor de negende maal het Accountancy Beloningsonderzoek. Daaruit blijkt dat de economische crisis aanhoudend zijn schaduw werpt over de accountantsbranche. Vooral in de vorm van verminderde doorstroommogelijkheden. De basissalarissen bleven dit jaar relatief ongedeerd, maar betaling van overwerk lijkt definitief voorbij.

Het afgelopen jaar haalden diverse accountantskantoren het nieuws met ontslagen en zelfs rode cijfers, verschijnselen die tot voor kort ondenkbaar waren. In het openbaar beroep maakt 69,3 procent van de respondenten gewag van minder aanname van nieuw personeel bij de eigen organisatie, signaleert 55,2 procent een neerwaartse druk op de tarieven en zegt 52,2 procent dat er meer ontslagen vallen dan vroeger. Ruim veertig procent zegt dat de doorstroom stagneert.

Salarisgroei: openbaar beroep niet langer op kop

Het feit dat de gemiddelde individuele salarisstijging van openbaar accountants het afgelopen jaar voor het eerst niet hoger is dan bij de andere groepen, past in dit beeld. Als gevolg van het strakke carrière-pad in die sector gingen de openbaar accountants in alle voorgaande edities van het Accountancy Beloningsonderzoek altijd op kop met de gemiddelde individuele salarisgroei, maar over 2012-2013 is de stijging er met 3,1 procent (vorig jaar 4,2 procent) vergelijkbaar met die in de andere groepen. Alleen de traditioneel achterblijvende overheidsaccountants doen het nog iets 'slechter'.

De bescheidener salarisontwikkeling is in het openbaar beroep over de hele linie te zien, zowel bij AA's als RA's. Gezien het lichte herstel van de beloningen per functieniveau weerspiegelt dit vooral de geringere doorstroming. Wat betreft verwachtingen voor de komende vijf jaar springen de openbaar accountants er nog wel duidelijk positief uit. Velen gaan er blijkbaar vanuit dat de huidige carrièrevertraging tijdelijk is.

Salarisstijging en verwachting 2013 (2012)

	Salarisstijging 2012-2013	Salarisverwachting komende vijf jaar
Openbaar accountants	3,1% (4,2%)	20,8% (22,5%)
Interne accountants	3,4% (2,8%)	11,8% (14,4%)
Overheidsaccountants	1,1% (0,8%)	7,8% (6,0%)
Bedrijfsleven	3,0% (3,5%)	11,9% (13,8%)

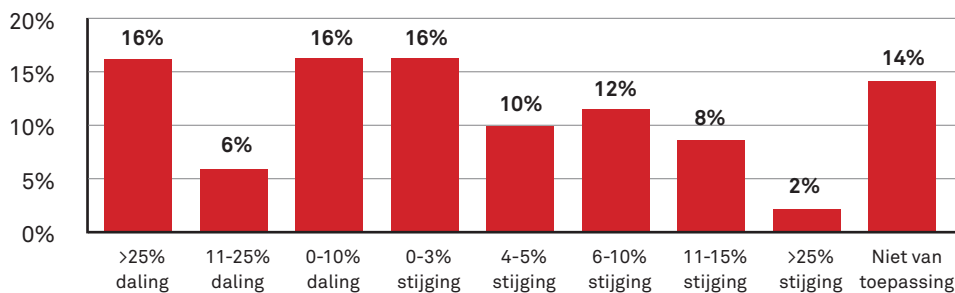
Per functieniveau lichte stijging

Van de tot en met 2011 nog gebruikelijke flinke stijging van de salarissen per functieniveau (met de partnersalarissen toen als opvallende uitzondering) was in 2012 geen sprake meer, maar in 2013 lijkt dat opvallenderwijs weer iets aan te trekken. Alleen controleleiders gingen er op achteruit. De salarissen in starterfuncties gingen ten opzichte van vorig jaar iets omhoog en voor functies vanaf manager geldt hetzelfde. Senior managers en directors boekten zelfs een aanzienlijke verhoging.

Omzet zelfstandige accountants in business (zzp'ers)

De economische tegenwind gaat ook aan de zzp'ers niet voorbij: van de ondervraagde accountants in business binnen deze groep zag 38 procent zijn omzet dalen. Toch wist ruim de helft juist een stijging te realiseren: 38 procent met maximaal tien procent in omzet vooruit en 24 procent met hogere cijfers.

Omzetontwikkeling zzp'ers, 2012-2013

Kantoor grootte, positie en salaris van AA's en RA's 2013 (€)

Positie	Klein		Middelgroot		Groot	
	AA	RA	AA	RA	AA	RA
Beginnend assistent	-	-	-	-	-	-
Gevorderd assistent	49.000	-	46.500	-	-	-
Controleleider/supervisor	55.000	52.500	55.000	51.000	51.500	50.500
Manager	62.000	61.000	61.500	65.000	70.000	66.500
Senior manager	70.500	70.000	79.500	85.500	83.000	93.500
Director	70.000	81.000	108.000	90.000	104.500	126.000
Partner	83.500	88.500	106.500	136.000	130.000	234.500

Partners: licht herstel bij grote kantoren

Bij de partners is het beeld verdeeld. De AA-partners gingen er gemiddeld op achteruit, terwijl de beloning van RA-partners juist steeg. Vorig jaar was het precies omgekeerd.

Deze gemiddelden verhullen echter de verschillen per kantoor grootte. De gestegen beloning van RA-partners komt voor rekening van de grote kantoren (> 100 accountants), waar na twee jaar forse daling nu weer sprake is van een licht herstel: van gemiddeld 225.500 euro naar 234.500 euro.

Bij de kleine en middelgrote kantoren (0-5 en 6-100 accountants) daalden de RA-partners salarissen dit jaar wederom, respectievelijk van 99.500 euro naar 88.500 euro en van 155.500 euro naar 136.000 euro. Hetzelfde geldt voor de AA-partners daar: hun salaris daalde respectievelijk van gemiddeld 91.500 euro naar 83.500 euro en van 131.000 euro naar 106.500 euro. Bij grote kantoren is het aantal AA-partners te klein om conclusies te trekken.

Betaling overwerk steeds zeldzamer

De aanhoudende economische teruggang laat zich niet zozeer direct voelen in de portemonnee (althans per functieniveau), maar meer in de algehele marktomstandigheden, de doorstroommogelijkheden en de aanvullende arbeidsvoorwaarden (minder riant).

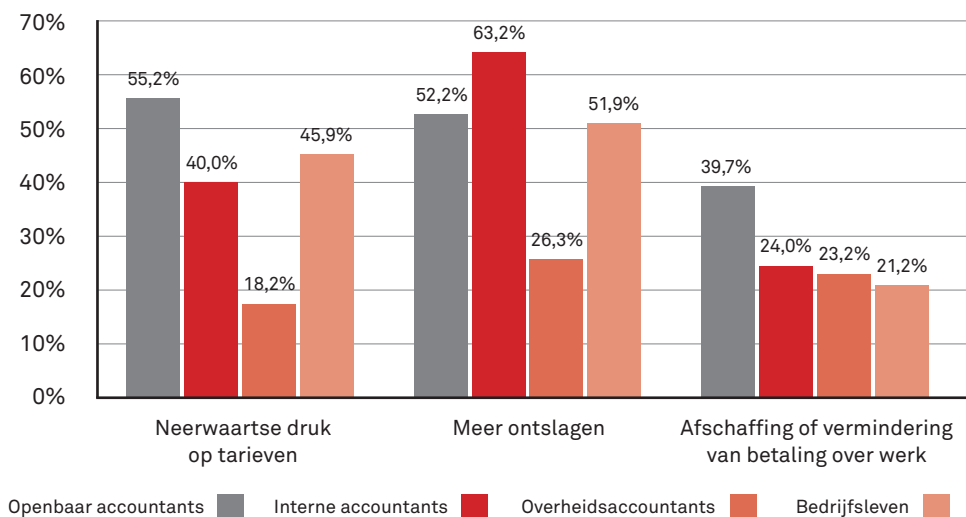
Vooral opvallend zijn de ontwikkelingen op het gebied van overwerk. Overwerk wordt gebruikelijker. Het aantal mensen dat helemaal niet overwerkt nam verder af van 7,5 procent in 2011 en 7,1 procent in 2012 tot 6,6 procent dit jaar.

Ook hier is er een opvallend verschil per kantoor grootte. Bij grote kantoren steeg het gemiddeld aantal overuren van 8,2 naar 8,4 uur per week. Bij middelgrote en kleine kantoren nam het aantal gedraaide overuren juist iets af, respectievelijk van 6,5 naar 6,2 uur en van 6,1 naar 5,4 uur.

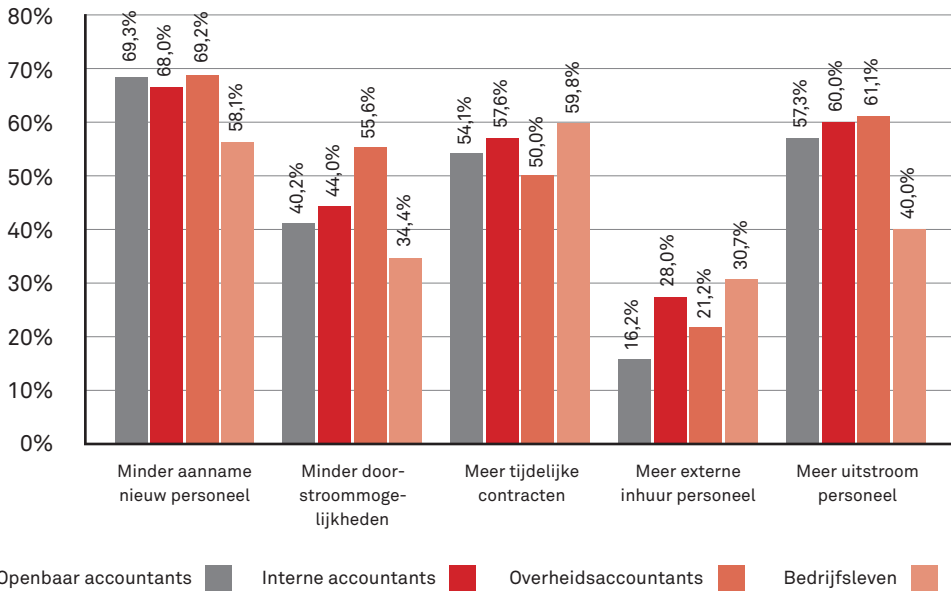
Uitbetaling van overwerk lijkt definitief voorbij. Bij de grote kantoren krijgt nu nog slechts twee procent een overwerkvergoeding (vorig jaar 2,3 procent), bij middelgrote en kleine kantoren respectievelijk 3,6 en 4,2 procent (vorig jaar 5,6 en 4,6 procent). Nog maar een paar jaar geleden was dat heel anders. Ter vergelijking: in 2010 ontving bij grote, middelgrote en kleine kantoren niet minder dan 51,2, 60,8 en 40,7 procent zo'n vergoeding.

Ook compensatie in de vorm van vrije dagen is steeds minder vanzelfsprekend. Bijna zestig procent (59,7) van de respondenten krijgt zijn overuren op die wijze gecompenseerd. Vorig jaar was dat nog 66,7 procent.

Crisiseffecten eigen organisatie (tarieven, ontslagen, betaling overwerk)

Crisiseffecten eigen organisatie (werkgelegenheid en carrière)

Balans werk-privé onder druk

Bovenstaande ontwikkelingen hebben hun weerslag op de balans tussen werk en privé. Bij grote kantoren is die balans duidelijk verslechterd: 65,8 procent ervaart (meestal) een goede balans, in 2012 was dit nog 71,8 procent. Bij de kleine en middelgrote kantoren is de situatie beter en stabiel, al is daar ook sprake van enige daling. Bij kleine kantoren ervaart 88,1 procent van de respondenten nu een goede balans (90,6 procent in 2012), en middelgrote kantoren scoren daar tussenin met 84,4 procent (84,7 procent in 2012).

Ook de huidige discussie over de combinatie tussen studie en werk in het piekseizoen, en de oplossing die daarvoor wordt gezocht, past bij het beeld waarin de bomen niet langer tot in de hemel groeien en kantoren alles proberen om de winstgevendheid op peil te houden.

Het Accountancy Beloningsonderzoek is uitgevoerd door Accountant en Alterim, in samenwerking met de NBA en de VAS.

10 Praktijkopleiding

Instroomcijfers stage / praktijkopleiding en afgestudeerden

	2012	2011	2010
Ingeschreven Praktijkopleiding RA	560	632	565
Ingeschreven Praktijkopleiding AA	313	381	355
Afgestudeerde RA's	479	494	532
Afgestudeerde AA's	196	210	225

(Bron: [NBA-Jaaroverzicht 2012](#))

UITGELICHT: Tevredenheid aansluiting praktijkopleiding op beroepspraktijk

De meerderheid van de trainees is positief over de aansluiting van de praktijkopleidingen AA en RA op de beroepspraktijk, blijkt uit een enquête in opdracht van de NBA. Wel ervaren sommige trainees enkele knelpunten. Opvallend is dat AA- en RA-trainees hierin van elkaar verschillen.

Ruim twaalfhonderd van de vijfduizend trainees (AA en RA) vulden de enquête in.

AA-trainees zijn over het algemeen positiever over de mate van afwisseling en de verdeling van de studielast in combinatie met de reguliere werkzaamheden. Wel is het voor AA-trainees lastiger om alle opdrachten binnen de praktijkopleiding (voldoende controle-uren) bij de eigen werkgever uit te voeren. Voor RA-trainees is dit makkelijker te realiseren.

Top 3 stellingen over de aansluiting van de opleiding op de praktijk, percentage '(helemaal) eens' tussen haakjes

	AA-trainees	RA-trainees
1	De verworven theorie in de opleiding kan ik goed toepassen in mijn werkzaamheden in de praktijk (70,7%)	Alle opdrachten in het kader van de praktijkopleiding kan ik bij mijn eigen werkgever vervullen (86,5%)
2	Alle opdrachten in het kader van de praktijkopleiding kan ik bij mijn eigen werkgever vervullen (64,9%)	De verworven theorie in de opleiding kan ik goed toepassen in mijn werkzaamheden in de praktijk (78,0%)
3	Het niveau van de praktijkopleiding sluit goed aan bij mijn werkzaamheden in de praktijk (61,3%)	Het niveau van de praktijkopleiding sluit goed aan bij mijn werkzaamheden in de praktijk (65,2%)

Top 3 vaardigheden waarvoor te weinig aandacht is in de praktijkopleiding, percentage 'te weinig aandacht' tussen haakjes

	AA-trainees	RA-trainees
1	ICT-vaardigheden (58,8%)	ICT-vaardigheden (61,4%)
2	Managementvaardigheden (47,5%)	Managementvaardigheden (57,2%)
3	Cultuur (21,4%)	Sociaal-communicatieve vaardigheden (48,2%)

Top 3 ervaren knelpunten met betrekking tot de praktijkopleiding, percentage 'In grote mate een knelpunt' tussen haakjes

	AA-trainees	RA-trainees
1	Maken van voldoende controle-uren (35,9%)	Schrijven van de practijkscriptie (21,8%)
2	Verhouding assurancewerkzaamheden en andere opdrachten in praktijkopleiding (33,5%)	Studielast van de praktijkopleiding (19,8%)
3	Aansluiting van praktijkopleiding op praktijk (10,5%)	Ruimte die mijn werkgever biedt voor de praktijkopleiding (8,6%)

In het rapport worden naar aanleiding van de resultaten vijf aanbevelingen gedaan:

1. Verbeter de aansluiting van de praktijkopleiding voor AA-trainees met betrekking tot controle/assurance
2. Stimuleer het gebruik van simulatieopdrachten AA-trainees
3. Creëer meer ruimte in de praktijkopleidingen
4. Besteed in de praktijkopleidingen meer aandacht aan ICT-vaardigheden en managementvaardigheden (AA en RA) en sociaal-communicatieve vaardigheden (RA)
5. Maak werkgevers alert op de benodigde ruimte voor de praktijkopleiding

De Raad voor de Praktijkopleidingen heeft een werkgroep ingesteld die onderzoekt of de bevindingen moeten leiden tot aanpassingen in de opleidingstrajecten. Ook worden de bevindingen meegenomen in het overleg over de toekomstige AA- en RA-opleiding.

11 Onrechtmatig titelgebruik

Meldingen

Het gebruik van de titels Accountant-Administratieconsulent (AA) en registeraccountant (RA) is wettelijk beschermd. Ook mogen benamingen zoals accountant, afkortingen en of samenstellingen daarvan niet worden gebruikt als men niet is ingeschreven in het accountantsregister.

Jaarlijks komen er bij de NBA tientallen meldingen binnen van onrechtmatig gebruik van de accountantstitel. De NBA onderzoekt deze en gaat vervolgens na of er mogelijk sprake is onrechtmatig titelgebruik. Is dat het geval dan wordt dit kantoor/persoon aangeschreven en verzocht het onrechtmatig gebruik van de accountants-titel te staken.

Onderstaande tabel toont de meldingen die de NBA de afgelopen jaren ontving. Daaruit blijkt dat het merendeel van de aangeschreven personen/kantoren het onrechtmatig titelgebruik staakt. Slechts een kleine minderheid geeft geen gehoor aan het verzoek. Die kantoren/personen worden gemeld bij de Belastingdienst/Bureau Economische Handhaving die met de opsporing van dergelijke overtredingen is belast.

Meldingen in 2010, 2011 en 2012

	2010	2011	2012
Aantal meldingen	151	109	193
Aangeschreven kantoren/personen	84	85	172
Onrechtmatig titelgebruik gestaakt	41	47	121
Overig*	43	38	51
Zaken gemeld bij Belastingdienst**	32	30	54
Proces-verbaal opgemaakt	14	10	15

* Merendeel zegt onrechtmatig titelgebruik te zullen staken, kleine minderheid zegt geen gehoor te geven aan verzoek om te stoppen met onrechtmatig titelgebruik.

** Betreffen ook meldingen uit voorgaande jaren.

Project

Om het onrechtmatig gebruik van de accountantstitel nog effectiever tegen te gaan startte de NBA samen met de Belastingdienst/Bureau Economische Handhaving in 2012 in het kader van het Actieprogramma 'MKB-accountant' het project onrechtmatig titelgebruik.

Daarbij is onder andere via internet gezocht naar personen en kantoren die in hun naam termen als 'accountant', 'accountantskantoor', 'accountancy' en 'accounting' gebruiken. De resultaten hiervan zijn vergeleken met de NBA- bestanden van accountants en accountantspraktijken. Dat leverde een lijst op met zo 'n 1.600 personen en kantoren die zich mogelijk schuldig maken aan onrechtmatig titelgebruik en daarom nader worden onderzocht.

Op de NBA-site toont een regelmatig bijgewerkte infographic de voortgang van dit project. Bij de laatste update voor het ter perse gaan van deze publicatie waren 1.490 gevallen onderzocht . In 796 gevallen was sprake van mogelijk onrechtmatig titelgebruik. Van de aangeschreven kantoren of personen bleek in 54 gevallen geen sprake van onrechtmatig titelgebruik, 258 aangeschrevenen zijn gestopt met het onrechtmatig gebruik van de accountantstitel. 26 kantoren of personen zijn gemeld bij de Belastingdienst, waarvan drie zaken zijn afgehandeld.

12 Klachtencommissie NBA

Klachtencommissie NBA

	1 mei 2012 - 31 december 2012					1 mei 2011 - 30 april 2012				
	RA	AA	RA/AA	Geen RA/AA	Totaal	RA	AA	RA/AA	Geen RA/AA	Totaal
In behandeling per 1 mei	12	7	2		21	5	9			14
Gemeld bij Klachtencommissie	21	31	2	17	71	21	21	4	13	59
Beslissing van Klachtencommissie	4	8	2		14	9	11	1		21
Niet voldaan aan vereisten verordening	6	5		16	27		6		13	19
Niet doorgezet		7			7	4	5	1		10
Klacht vervallen	8	6			14	1	1			2
Naar Accountants-kamer	1	1			2					
In behandeling per einde verslagperiode	14	11	2	1	28	12	7	2	0	21

Beslissingen verslagperiode 1 mei 2011 - 30 april 2012

Beslissing Klachtencommissie	RA	AA	RA/AA	Totaal
Ongegrond	7	2	0	9
Deels ongegrond/deels gegrond	1	6	1	8
Gegrond		1		1
Niet verder in behandeling	1	2		3
Totaal	9	11	1	21

Beslissingen verslagperiode 1 mei 2012 – 31 december 2012

Beslissing Klachtencommissie	RA	AA	RA/AA	Totaal
Ongegrond	4	3	2	9
Deels ongegrond/deels gegrond		4		4
Gegrond		1		1
Totaal	4	8	2	14

(Bron: Verslag Klachtencommissie NBA)

13 Tuchtrect

Zaken en maatregelen Accountantskamer

De Accountantskamer constateert een duidelijke stijging van het aantal klachten, zeker ten opzichte van 2008, toen het tuchtrect met de Raden van Tucht dichter bij de beroepsgroep lag. Maar 143 gewone klachten (exclusief PE-zaken) (ruim tweehonderd als het bestand van de Klachtencommissie NBA wordt meegeteld) per jaar op een bestand van ruim 20.000 accountants noemt de Accountantskamer procentueel niet veel.

De Accountantskamer is wat strenger dan haar voorgangster, de Raad van Tucht. Er wordt vaker de maatregel van (tijdelijke) doorhaling in het register voor een bepaalde periode opgelegd; deze periode loopt van één maand tot tien jaar. Bij een tijdelijke doorhaling mag de accountant na afloop van de opgelegde periode direct weer door met zijn beroep; bij een gewone doorhaling moet hij of zij eerst weer om toelating bij de NBA verzoeken.

Bij de Accountantskamer zelf is er procentueel (exclusief PE-zaken) sinds 2010 geen stijging; getalsmatig wel: in 2010 14 (tijdelijke) doorhalingen, in 2011 16 (tijdelijke) doorhalingen en in 2012 21 (tijdelijke) doorhalingen. Inclusief de PE-zaken komt het totaal van opgelegde (tijdelijke) doorhalingen op 32.

Het merendeel van de klachtzaken betreft andere diensten dan jaarrekeningcontrole. Daarvoor is de Accountantskamer voornamelijk afhankelijk van de onderzoekscapaciteit van de AFM, omdat die toegang heeft tot het accountantsdossier, in tegenstelling tot andere klagers; zo soms ook het Openbaar Ministerie.

	2010	2011	2012
Klachten bij de Accountantskamer *	136	164	157

* Exclusief klachten ingediend bij de Klachtencommissie van de NBA, exclusief PE-zaken.

(Bron: Accountantskamer)

	2008 (Raden van Tucht)	2010	2011	2012
Uitstroom	95	126	125	143
<i>exclusief PE-zaken</i>				
ongeground/niet-ontvankelijk/ ingetrokken na regeling	66 (69%)	81 (64%)	78 (62%)	74 (52%)
gegrond	29 (31%)	45 (36%)	47 (38%)	69 (48%)
Maatregelen	29 = 100%	45 = 100%	47 = 100%	69 = 100%
geen maatregel	8 (28%)	5 (11%)	7 (15%)	8 (12%)
boete	0	0	0	2 (3%)
waarschuwing	8 (28%)	13 (29%)	15 (32%)	27 (39%)
berisping	7 (24%)	13 (29%)	9 (19%)	11 (16%)
tijdelijke doorhaling	4 (13%)	8 (18%)	3 (6%)	10 (15%)
voorlopige doorhaling	-	-	1 (2%)	1 (1%)
doorhaling	2 (7%)	6 (13%)	12 (26%)	10 (14%)

(Bron: Accountantskamer)

	2012
Uitstroom PE-zaken	75 *
gegrond	64 (85%)
Maatregelen	
geen maatregel	6 (9%)
alleen boete	-
waarschuwing	20 (31%)
waarschuwing en boete	27 (42%)
berisping en boete	-
tijdelijke doorhaling 1 maand	2 (3%)
tijdelijke doorhaling 2 maanden	6 (10%)
doorhaling 3 maanden	2 (3%)
doorhaling 4 maanden	1 (2%)

* Waarvan 16 zaken betreffende niet betaalde, eerder opgelegde boetes ex art. 5 lid 4 Wtra.

(Bron: Accountantskamer)

Handhaving NBA

Handhaving door de NBA kent verschillende verschijningsvormen en vloeit voort uit de wet en de Beleidsregel Tuchtrechtspraak. Naast toezicht, onderzoek en het voeren van normoverdragende gesprekken kan de beroepsorganisatie, in de persoon van de voorzitter, ook een klacht indienen bij de Accountantskamer bij overtreding van de beroepsregels. Dit betreft alle accountantswerkzaamheden, behalve wettelijke controles. De verantwoordelijkheid hiervoor berust bij de AFM.

De handhavingsrol heeft inmiddels geleid tot een groot aantal onderzoeken en procedures bij de Accountantskamer. Om overtredingen verder tijdig te kunnen signaleren heeft de NBA met de Belastingdienst en de AFM convenanten afgesloten over doorgeleiding van dossiers waarin (mogelijk) sprake is van ontoelaatbaar gedrag door accountants of van niet-naleving van de Verordening gedragscode (VGC) door accountants.

Lopende zaken van de NBA bij Accountantskamer en beroep CBb per ultimo 2012

Zaken	Aanleiding	Aantal	Status
Aanspreken op naleving	Gebrekkige naleving controleprotocol KNVB	1	Normoverdragend gesprek gepland
	Mogelijk niet naleven gedragsregels	2	Aanschrijving in voorbereiding
(Incidenten) onderzoek	Berichtgeving media	3	In onderzoek
	Berichtgeving media	1	Incidentenonderzoek in voorbereiding
Tuchtklachten nietnaleving PE-verplichting	PE-verplichting 2007-2009	10	Beroep aangetekend bij CBb
	PE-verplichting in 2011	266	In onderzoek
Tuchtklachten i.v.m. kwaliteitstoetsing/PE	Niet meewerken toetsing, niet naleven eisen	8	Beroep aangetekend bij CBb
	Niet naleven eisen, weigering medewerking	24	Beslissing Accountantskamer wordt afgewacht
Overige tuchtklachten	Strafrechtelijke veroordeling	1	Beslissing Accountantskamer wordt afgewacht
Voorlopige voorziening	Strafrechtelijke veroordeling	1	Uitspraak CBb wordt afgewacht

(Bron: [NBA-Jaaroverzicht 2012](#))

14 Wwft-meldingen

Accountants hebben in 2012 35 procent meer verdachte transacties gemeld dan in 2011. Het aantal gemelde ongebruikelijke transacties bleef echter vrijwel gelijk. De meldingen zijn afkomstig van minder accountants(kantoren) dan voorheen. Dat blijkt uit het jaaroverzicht 2012 van FIU-Nederland.

In totaal deden vorig jaar 83 accountants(kantoren) 322 meldingen van ongebruikelijke transacties, waarvan er 89 door FIU-Nederland als verdacht zijn aangemerkt. In 2011 meldden 87 accountants(kantoren) 325 ongebruikelijke transacties, waarvan er 66 verdacht bleken. De meldingen in 2010 lagen een stuk hoger met 676 ongebruikelijke en 179 verdachte transacties.

FIU-Nederland meldt in het jaaroverzicht dat in 2012 35 procent meer accountantsmeldingen verdacht zijn verklaard. Het totaalbedrag dat met de door accountants gemelde verdachte transacties was gemoeid, steeg met 130 procent tot 94.598.000 euro.

In 2010 was dit bedrag echter nog 357.737.000 euro. Toen deden accountants en belastingadviseurs veel meldingen die samenhangen met de (aflopende) inkeerregeling.

FIU-Nederland schrijft de stijging in 2012 toe aan “een omvangrijk dossier van 50 miljoen euro”. Het accountantskantoor in kwestie stuitte op een ongebruikelijke transactiepatroon en besprak dit met de cliënt. Deze kon daarvoor geen acceptabele verklaring geven, zodat het accountantskantoor de opdracht uiteindelijk heeft beëindigd.

Uit meerdere meldingen komt naar voren dat kantoren de opdracht vroegtijdig teruggeven en vervolgens de (voorgenomen) transacties als ongebruikelijk melden bij FIU-Nederland.

Belastingadviseurs hebben in 2012 76 ongebruikelijke transacties gemeld, waarvan negen verdacht zijn bevonden.

FIU-Nederland analyseert alle meldingen van vrijberoepsbeoefenaren, ook als een vergelijking van deze gegevens met de standaard politiedata geen hit oplevert.

Aantal meldende Wwft-meldplichtige instellingen in 2010-2012

Sector en type melder	2010	2011	2012
Traditionele melders *	61	60	68
Overige traditionele melders**	4	4	2
Payment service provider	0	0	1
Handelaren ***	651	572	555
Vrije beroepsgroepen	327	239	284
Accountant	121	87	83
Administratiekantoor	0	0	20
Advocaat	17	7	10
Bedrijfseconomisch adviseur	23	8	2
Belastingadviseur	38	23	17
Makelaar OG	6	6	23
Notariaat	112	100	123
Onafhankelijk juridisch adviseur	3	0	0
Trustmaatschappij	7	8	6
Eindtotaal	1.043	875	910

* Bank, casino, creditcardmaatschappij, wisselinstelling, levensverzekeraar

** Assurantie tussenpersoon, effectenbemiddelaar, financieringsmaatschappij

*** Antiekhandel, edelmetaalhandel, kunsthandel, overige handelaren, schepenhandel, voertuigenhandel

(Bron: FIU Nederland)

Ongebruikelijke en verdachte transacties vrijeberoepsbeoefenaarsector in 2010-2012

Sector	2010		2011		2012	
	Ongebruikelijk	Verdacht	Ongebruikelijk	Verdacht	Ongebruikelijk	Verdacht
Accountants	676	179	325	66	322	89
Administratiekantoor	0	0	0	0	71	7
Advocaten	27	5	11	4	10	8
Bedrijfseconomisch adviseurs	77	45	15	6	11	9
Belastingadviseurs	147	34	35	9	46	9
Makelaars	47	2	23	2	39	11
Notarissen	356	231	359	199	440	248
Onafhankelijk juridisch adviseurs	6	0	0	0	0	0
Trustmaatschappijen	12	4	26	3	38	10
Totaal	1.348	500	794	289	977	391

(Bron: FIU Nederland)

Totaalbedrag in € gemeoid met uitgevoerde verdachte transacties vrijeberoepsbeoefenaarsector in 2010-2012

Soort melder	2010	2011	2012
	Bedrag (in €)	Bedrag (in €)	Bedrag (in €)
Accountants	357.737.000	40.805.000	94.598.000
Administratiekantoor	0	0	1.259.000
Advocaten	61.301.000	5.554.000	1.042.000
Bedrijfseconomisch adviseurs	1.029.000	290.000	19.000
Belastingadviseurs	6.545.000	704.000	235.000
Makelaars	0	19.000	8.170.000
Notarissen	132.406.000	67.685.000	41.180.000
Onafhankelijk juridisch adviseurs	0	0	0
Trustmaatschappijen	751.000	35.060.000	9.174.000
Totaal	559.771.000	150.117.000	155.677.000

(Bron: FIU Nederland)

ONS BELANGRIJKSTE KAPITAAL STAAT NIET OP DE BALANS

In een snel veranderde wereld is het verkrijgen en behouden van vertrouwen belangrijker dan ooit. Dat vertrouwen kan alleen worden waargemaakt door een constant streven naar de best mogelijke dienstverlening. Die ambitie motiveert en inspireert ons. Het is weliswaar niet de eenvoudigste weg, maar wel de route die wij gekozen hebben.

Wij vinden het onze plicht om verder te kijken dan ons eigen belang en zoeken de verbinding met de wereld. Als meest mondiaal geïntegreerde organisatie gaan we het gesprek aan met onze stakeholders. Commissarissen, aandeelhouders, toezichhouders en politiek. Om positieve verandering te creëren. Altijd en overal.

De wereld beter laten functioneren lukt niet in één dag. Maar het staat centraal in alles wat wij doen. In wat wij beloven, hoe we handelen en de gesprekken die we voeren. Wij hebben vertrouwen in wat we samen kunnen bereiken.

ey.nl

EY

Building a better
working world